Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

הײַנט 10 זײַטען

NAJER FOLKSBLAT

פרײז 15 גראשען

נײַער פאלקסבלאט

№ 60 | Łódź, Czwartek 10 marca 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, דאָנערשטאג, ב׳ אדר ב׳ תרצ״ב | № 60

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

פולמאכטען פאר׳ן מלוכה-פרעזידענט

אויף דער נעכטיגער סיים-זיצונג האט געהאלטען

ווענען דעם א רעדע דער פרעמיער פריסטאר

וואַרשאַ, 9. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). די הײַנטיגע זיצונג פון סיים האט זיך אנגעהויבען צעהן אַ זייגער אינדערפריה. עס איז בעטראַכט געוואָרען די פראַגע וועגען דעם „אָרדער פון ווייסען אָדלער" און ועמען מ׳קען אים געבען. די ענדעקעס זענען אַרויסגעטרעטען געגען פראָיעקט פון דער רעגירונג, וועלכער איז אָבער אָנגענומען געוואָרען.

ווײַטער איז געגען די שטימען פון די ענדעקעס און כ.ד. אָנגענומען געוואָרען דער רעגירונגס-געזעץ-פּראָיעקט וועגען די קאָנפּיסקירטע פערמעגענס בײַ די אַנטיילנעהמער פון פוילישען אויפשטאַנד דורך דער רוסישער מאַכט. די פערמעגענס וועלען לויט׳ן נײַעם געזעץ באַר טיילווײַז צוריקגעגעבען ווערען. ס׳איז נאָך ווײַטער אָנגענומען געוואָרען דאָס געזעץ וועגען פויערישען ערד-בעזיץ און דאַן איז אויף דער טאָג-אָרדנונג געקומען דער פאָרשלאָג פון פ.פ.ס. וועגען פערקלענערען דאָס געהאַלט פון סיים-מאַרשאַלעק. נאָך די רעדעס פון די דעפוטאַטען דיבואַ (פ.פ.ס.) און סטראָנסקי (נ.ד.) ווערט דער פאָרשלאַג אָפּגעוואָרפען. דאַן טרעט מען צו צום געזעץ-פּראָיעקט וועגען פולמאַכטען פאַר׳ן מלוכה-פּרעזידענט, בײַ דער דאָזיגער געלעגענהייט נעהמט אַ וואָרט דער פרעמיער פריסטאָר וועלכער זאָגט צווישען אַנדערען: די רעגירונג פערלאַנגט צווייערליי פולמאַכטען פאַר׳ן מלוכה-פּרעזידענט. איינע אויף עטליכע חדשים און זיי בעהמען אַרום עקאָנאָמישע, ווירטשאַפטליכע און פינאַנציעלע פראַגען, די צווייטע אויף 3 יאָהר און זיי נעהמען אַרום פראַגען פון אַדמיניסטראַציע, אַפּשאַפען מיניסטעריומס, אַמטען

א. אַ. וו.

דאַן רעדט דער פרעמיער וועגען דער לאַגע אין פוילען, דער פרעמיער האַלט אַז בעת אין דײַטשלאַנד און ענגלאַנד האָט אַלץ געקראַכט האָט פוילען אײַנבערגעהאַלטען, בײַ איצטיגע צײַטען דאַרף די רעגירונג קענען שנעל האַנדלען און דעריבער זענען נויטיג די פולמאַכטען, די אינטערעסען פון יחיד דאַרפען זיך אונטערוואַרפען די אינטערעסען פון דער מלוכה, און דאַן וועט זײַן די זיכערקייט אַז פוילען וועט זיגרייך אַרויס פון איצטיגען קריזיס.

געגען די פולמאַכטען האָט גערעדט דעפ. ריבאַרסקי (נ.ד.) און טשאַפּינסקי (פ.פ.ס.) מיט דעם איז די זיצונג געשלאָסען געוואָרען.

אריסטיד בריאן

א גלענצענד געצייכענטער פארטרעט,

לעבענס-געשיכטע און כאראקטעריסטיק

פון באר וואס פערשטארבענעם גרויסען

פאליטיקער פון דער איצטיגער צייט

געשריבען דורך איינעם פון די טאלאנטפולסטע מאדערנסטע שריפטשטעלער און ספעציעל בעארבייט פאר׳ן „נייעם פאלקסבלאט"

הויבט זיך אן מארגען צו דרוקען

אין „נײעם פאלקסבלאט"

ענדערונגען אין דער סאציאלער געזעצגעבונג

וועלען געמאַכט ווערען ערשט אין הערבסט

וואַרשאַ, 9. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). הײַנט איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קאָמיסיע פאַר אַרבייטס-שוץ. ס׳איז בעטראַכט געוואָרען דער געזעץ-פּראָיעקט וועגען ענדערונגען אין דער סאָציאַלער געזעצגעבונג, ס׳איז אויסגעקליבען געוואָרען אַ סוב-קאָמיסיע פון 16 פּערזאָן, וועלכע דאַרף אויסהערען די מיינונג פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראײַנען.

ס׳איז שוין איצט זיכער, אַז דאָס דאָזיגע געזעץ וועט שוין נישט אָנגענומען ווערען דורך דער הײַנטיגער סיים - סעסיע נאָר דורך די סעסיע פון הערבסט.

[• •]

די פּראַקטישע פּראָפעסיאָנעלע פעראײַנען האָבען בעשלאָסען אויפצופאָדערן זייערע דעפּוטאַטען צו שטימען אין סיים געגען די פּראָיעקטירטע ענדערונגען אין דער סאָציאַלער געזעצגעבונג.

ניחום אבלים!

משתתפים אנחנו בצערו של חבירנו הנכבד חבר הועד דתלמוד תורה דאלטשטאדט (בזשעזשינער 23) כמר מו״ה ר׳ משה נ״י פאצאנאווסקי למות עליו אביו

המנוח ר׳ יהושע העשקא ז״ל

ומברכים אותו בברכת תנחומים.

המקום ינחם אותך בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא יוסיף לדאבה עוד.

הועד לת״ת, לודז, ברזינר 23

המנהל

התלמידים.

1566

רעשטען

לאדז, נאוואמיעסקא 5

פראנט, 2-טער שטאק

פערשידענע קאמגארנס,

בילצער, טאמאשאווער און לאדזער

אויף אנציגער און פאלטענס

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך, ביי

SZCZĘSLIWY

נאוואמיעסקא 5, פראנט, II שטאק

יין כשר!!!

מיר מאכען בעקאנט אונזער ג׳ קונדשאפט, אז דער איינצעל-פערקויף פון דער ווײַן-און מעהד-פאבריק פירמע

„פראגרעס"

אלטער מארק 2, וואס עקזיסטירט מיט דעם גרעסטען ערפאלג איז איבערגעטראגען געווארען

איז פראנט-געוועלב, **אלטער מארק 1.**

צוליב רעקלאמע פון ניי-ערעפענטען געוועלב, פערקויפען מיר

א פלאש פון 1/4 ליטער גוטען ראזינען-ווײַן נומ׳ 6 נור 75 גר.

און 1/4 ליטער דעם בעוואוסטן ראזינען-ווײַן נומ׳ 7 נור 85 גר.

איבערצייגט אייך מיט אייער פאמיליע, אז הנאה האבען פון גוטען ווײַן, וואס קאסט נישט טייער איז נאר ביי דער פירמע „פראגרעס".

מיט אכטונג ווײַן- און מעהד-פאבריק

פירמע „פראגרעס"

אלטער מארק 2, טעל. 184-82

פאר לערע פירטעל-ליטערדיגע פלעשער פון פירמע „פראגרעס" צאהלען מיר 5 גר. פאר באטשינקע און קווארט-פלעשער—10 גר.

איך דריק אויס מיין טיפסטען מיטגעפיהל דער שווער-געטראפענער פאמיליע לעווקאוויטש,

צוליב׳ן טויט פון זייער אונפערגעסליכען מאן און פאטער

יעקב וואלף נ״ע

זיים געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים. זאל איהם די ערד גרינג זיין!

לייבוש דזשאלאווסקי,

צייטונגס פערשפרייטער, זגערזשער 46.

1579

אונזער ליבע מאשע גיטלין,

צוליב דעם טויט פון דיין הייסגעליבטן פאטער

משה גרשון נ״ע

דריקען אויס זייער טיפסטען מיטלייד

פאמיליע ראזענבערג,

מאלצמאן און שיף.

1568

כינעזער אונטערגעצונדענע מוקדען

בעת דער מאנדזשורער פרעזידענט האט איבערגענומען די מאכט

מוקדען, 9. (ספ. טעל.) דער ניי-געקרוינטער פרעזידענט פון דער מאנדזשורישער רעפובליק פו-אי, איז נעכטען געקומען אין דער הויפט-שטאט פון דער נייער מלוכה טשאנג-טשאן וואו ס'וועט פארקומען די פייערליכקייט פון גרינדען די מלוכה.

דער „קייזער" פון דער מאנדזשורער רעפובליק" איז געקומען מיט א סאלאן-וואגאן און איז בעגריסט געווארען דורך דעם יאפאנישען קאנסול, עטליכע גענעראלען מיט געג. מא בראש, מאנגאל'ישע פירשטען און די נייע מאנדזשורישער מיניסטארען.

לאנדאן, 9. (ספ. טעל.) ווע זאין טשאנג-טשאן זענען געמאכט געווארען הכנות אויפצונעהמען דעם נייעם פרעזידענט האבען כינעזישע אגענטען אונטערגעצונדען מוקדען. 2 א זייגער ביינאכט זענען אין פערשידענע פונקטען פון שטאט אויסגעבראכען שרפות. די טעלעגראפישע און טעלעפאנישע פערבינדונג מיט מוקדען איז איבערגעריסען, אזוי אז מ'קען נישט וויסען וואס דארט קומט פאר.

הויפט - אנפירער פון דער גאנצער כינעזישער ארמעי.

מאסקווע, 9. (ספ. טעל.) דער יאפאנישער אמבאסאדאר הירא‏טא האט בעזוכט דעם סאוויעטישען אויסערן-קאמיסאריאט און אפגעגעבען א פראטעסט געגען דער קאנצענטראציע פון מיליטער אויף דער קארעאנישער גרעניץ.

טאקיא, 9. (ספ. טעל.) היינט איז פארגעקומען א זיצונג פון מיניסטארען-ראט וועלכער האט בעטראכט די פאליטישע לאגע, דער מיניסטער יאשיזאווא האט אפגעגעבען א בעריכט וועגען די אונטערהאנדלונגען אין דער פעלקער-ליגע און האט דערביי ערקלערט, אז יאפאן האט אלץ געטון, כדי נישט צו דערלאזען צום פערשארפען דעם קאנפליקט.

צוליב דעם וואס די כינעזישע רעגירונג האט נישט געוואלט אננעהמען די יאפאנישע פארשלאגען האט די יאפאנישע רעגירונג בעפוילען איהרע מיליטער-אנפיהרער אין שאנכאי אפצוזיייניגען די באן ליניע שאנכאי — נאנקין פון כינעזישען מיליטער.

ענגלאנד פאר יאפאן

לאנדאן, 9. (ספ. טעל.) אין א געשפרעך מיט'ן קארעספאנדענט פון „דיילי מייל" האט דער ענגלישער אויסערן-מיניסטער סיימאן ערקלע‏ר'ט, אז ענגלאנד וועט בשום אופן נישט מסכים זיין און נישט אנטיילנעהמען אין וועלכע ס'איז צוואנגס-פעראָרדנונגען געגען יאפאן.

די פליכט פון דער פעלקער-ליגע איז צו מילדערען דעם קאנפליקט דורך א פערמיטלונג און נישט מיט צוואנג.

דער נצחון פון ענגלישען פונט

איבער'ן פראנק און דעם דאלאר

ענגלאנד בעמיהט זיך, אז דער פונט זאל נישט צופיל שטייגן

לאנדאן, 9. (ספ. טעל.) בעת א באנקעט אין לאנדאן האט דער האנדעלס-מיניסטער רונטשמאן געהאלטען א גרויסע פאליטישע רעדע אין וועלכער ער האט אויך בעריהרט די פראגע פון דער לעצטער העכערונג פון פונט.

מיר זענען איצט די הערען פון דער לאגע, האט ערקלערט רונטשמאן, אין דער היינטיגער געזונד מאכען די וואלוטע האבען מיר אויסגעמיטען די גאנצע וועלט, אפווארפענדיג די פעסטשטעלונג, אז דורכ'ן מאביליזירען דאס גאלד קען מען אויך מאנאפאליזירען דעם וואוילשטאנד.

ביידע גרויסע מלוכות פראנקרייך און אמעריקא, וועלכע ס'האט זיך איינגעגעבען צו זאמלען גרויסע זאפאסען גאלד, וועלען איצט בעצאהלען שטראף. ענגלאנד קען זיי בעווייזען אז זי קען זיך בעגעהן אהן גאלד-פאריטעט.

ארומרעדענדיג די העכערונג פון פונט אויף די אינטערנאציאנאלע בערזעס האט דער האנדעלס-מיניסטער אויסגעדריקט די האפנונג אז די העכערונג פון פונט וועט נישט געהן צו-שנעל, א צו-שנעלע העכערונג פון פונט-קורס וואלט נישט געווען געוואונשען פאר דער ענגלישער ווירטשאפט.

לאנדאן, 9. (ספ. טעל.) די ענגלישע פרעסע שרייבט, אז די ענגלישע באנק אינטערווענירט נישט מעהר לטובת דעם פונט. ענגלאנד האט שוין בעצאהלט אלע איהרע אויסלענדישע קרעדיטען און האט נאך אן איבער-פלוס פון דעוויזען.

די ענגלישע באנק בעמיהט זיך איצט אז דער פונט זאל נישט צופיל שטייגן, ווייל דאס וואלט געקענט ברענגען שלעכטע פאלגען.

יאפאנער ווילען פערנעהמען נאנקין

לאנדאן, 9. (ספ. טעל.) אין נאנקין איז בעצטען אויסגעבראכען א פאניק, די בעפעלקערונג האט אנגעהויבען צו אנטלויפען טיף אין לאנד. מ'האלט אז נאנקין וועט זיכער פערנומען ווער'ן דורך די יאפאנער.

דער יאפאנישער הויפט-שטאב האט ארויסגעשיקט א נייעם אולטימאטום, פאדערענדיג אז דאס כינעזישע מיליטער זאל זיך צוריקציהען אויף ביי 50 קילאמעטער.

טשאנג-קיי-טשעק איז באמינירט געווארען אלס

א"י איז אלאנד פאר רייכע יודען

ערקלערט שלום אש אין א געשפרעך מיט א יודיש-ענגלישער צייטונג

לאנדאן, 9 (ספ. טעל.)

אין אן אינטערוויאו וואס שלום אש האט געגעבען „דעם „דזשואיש קראניקעל" האט ער ערקלערט פאלגענדעס וועגען פאלעסטינע: —

„ס'איז א שעהן לאנד צו לעבען דארט פאר מענשען וואס האבען געלד, און וואס האבען פרדסים, ס'איז אבער נישט קיין פלאץ פאר יודען, וואס האבען נישט קיין מיטלען אחוץ דעם, קען לויט מיין מיינונג, פאלעסטינע נאר אויפנעהמען א קליינע צאהל יודען, און זי וועט נישט לעזען די יודען פראגע".

ווייטער האט שלום אש געזאגט: — „מיר האבען געגלויבט, דאס אויב גרויס-בריטאניען וועט יערען די מאנדאטארישע מאכט פאר פאלעסטינע וועט פאלעסטינע ווערען די יודישע נאציאנאלע היים, אבער צו אונזער גרויסער ענטוישונג איז פערדרוס איז זי דאס נישט געווארען. גרויס-בריטאניען האט זיך נישט געהאלטען ביי די בעדינגונגען פון מאנדאט... איך רוף פאלעסטינא — א נייער גלות. מיר קענען פערשטעהן די שוועריגקייטען פון דער בריטישער רעגירונג און פאלעסטינער אדמיניסטראציע, אבער ווען אפילו אלץ ווערט גענומען אין בעטראכט האבען זיי גארנישט געטון צו העלפען אויפבויען די יודישע נאציאנאלע היים.

— וואס זשע איז צו טון? — האט מען געפרעגט שלום אש'ן, און ער האט געענטפערט: „מיר זענען א שוואכע נאציאן און מיר קענען נישט ערקלערען קיין מלחמה צו גרויס-בריטאניען". אבער ער קלערט ער ווייטער, אז מיר גלויבען אלץ אין דעם זין פון גערעכטיגקייט פון בריטישען פאלק. מיר דארפען נאר, נאך מיין מיינונג, אלץ טון צו בעקענען די מאסען פון דער בריטישער נאציע מיט אונזער פאזיציע.

קוילען-שטרייק דויערט ווייטער

סאסנאוויק, 9 (ספ. טעל.) דער שטרייק פון די קוילען-ארבייטער דויערט ווייטער, אהן אויסזיכט ליקווידירט צו ווערען.

קאטאוויץ, 9 (ספ. טעל.) אין אושעזאוו, אויבערשלעזיען, איז בעת ארבייטסלאזע דעמאנסטראציעס געקומען צו א צוזאמענשטויס מיט דער פאליציי. 1 ארבייטער איז שווער פערוואונדעט געווארען מיט ביקסען קוילען. 3 פאליציאנטען זענען פערוואונדעט געווארען מיט שטיינער.

דער טעראריסט שטערן

האט אויך געהאט שותפים

כינא, 9 (ספ. טעל.) די ג.פ.או. האט ארויסגעגעבען א קאמוניקאט, אין וועלכען ס'ווערט געזאגט, אז ס'וועלען פארקומען נייע ארעסטען פון פערדעכטיגע וועגען אנטייל אין אטענטאט אויפ'ן דייטשען קאנסול פאן טווארדאווסקי. די ביזאיצטיגע רעוויזיעס האבען געגעבען זעהר וויכטיגע בעשולדיגונגס מאטעריאל.

א נייער ווינטער

בערלין, 9 (ספ. טעל.) אין גאנץ דייטשלאנד איז אויסגעפאלען א טיפער שניי. אין מינכען איז אפגעשטעלט געווארען די גאסען קאמוניקאציע די פערקעהר אויף די שאסייען איז אונמעגליך געווארען.

טרויער-רעדע נאך בריאנ'ען

געהאלטען אין רומענישען פארלאמענט דורך א יודישען דעפוטאט

בוקארעשט, 9 (יט"א טעל'גראפיש) אין רומענישען פארלאמענט האט דער יודישער דעפוטאט זינגער געהאלטען א טרויער-רעדע נאך בריאנ'ען.

הכנות צו בריאנ'ס לויה

א וואלד אין ארץ-ישראל אויפ'ן נאמען פון פערשטארבענעם

פאריז, 9. (ספ. טעל.) דער טויטער קערפער פון בריאנען איז נעכטען אין דער אנוועזענהייט פון זיין משפחה און פריינד אריינגעלעגט געווארען אין א טרומנע.

אין פערלויף פון נעכטיגען טאג האבען פאר דער טרומנע אדורכדעפילירט פופצעהן טויזענט מענשען.

דער בילדונגס-מיניסטער האט פעראָרדענט אז שבת, דעם טאג פון דער לויה זאלען אין אלע שולען און אוניווערזיטעטען פארקומען שמועסען וועגען דער שלום-טעטיגקייט פון בריאנען און וועגען זיינע פערדינסטען.

מארגען וועט די טרומנע אוועקגעשטעלט ווערען אין דעם בעריהמטען „זייגער-זאל" אין אויסערן-מיניסטעריום, אין דעם דאזיגען זאל איז אונטערגעשריבען געווארען דער קעלאג-פאקט.

פאריז, 9. (ספ. טעל.) די פוילישע טעלעגראפען-אגענטור מעלדעט, אז די פערוואלטונג פון קרן-קימת אין פאריז האט בעשלאסען אריינצואָרדנען א זאמלונג און פלאנצען אין ארץ-ישראל א וואלד אויפ'ן נאמען פון בריאן.

אריסטיד בריאן אויפ'ן טויטען-בעט

לאדזער יודישער קאמעראל-טעאטער
אלעע 1-טער מאי 2. דיר.: דוד צעלמייסטער און א. בעזמאן.
גאסטשפילן פון לאדזער קאמעראל און קליינקונסט-טעאטער „ארט"
קינסטל. אנפ.: מ. בראדערזאן.
היינט, דאנערשטאג — נאר 1 פארשטעלונג אנהויב 9.45 אוונד
ווידערהאלונג פון 25-טען יובילעאום-פראגראם
„שמחות ביי יודען"
אין 2 טיילען, 13 בילדער.
1) פראלאג, 2) בין מנחה למעריב, 3) וואלס, 4) וויא, פערדעלעך!... 5) אבריוש און דאבריוש 6) שמענדריקעס, 7) גצראנגעל, 8) שרה-באנדע, 9) אלע זענען גוט, 10) אינדרא, 11) ראוי לחופה, 12) דער ארעסטאנט פון נאוואמיעסקא, 13) פינאל: שמחות ביי יודען.
טעקסטען: מ. בראדערזאן, י. אבערזשאנעק, א. גאלדפאדען און פ. פיאדראוו. מוזיק: קאמפ. דוד בייגעלמאן, פ. ליזט און פאלקס-מאטיוון. דעקאראציעס און קאסטיומען: דינה מאטיס. רעזשי ש. דזשיגאן און י. שומאכער. קאנצערט-מייסטער: ש. ביינעלמאן, בינע-אינספ. מ. קאן.
עס בעטייליגען זיך (לויט א"ב): ש. גאלדשטיין, מרים דאלסקא, ש. דזשיגאן, שיינע מוים, צילי סטאל, מ. פעטערמאן, מ. פולאווער, מ. קאן, י. ריינגאס, י. שומאכער, י. שיפער און א. קינסטלערישער טאנץ-קווארטעט.
די קאסע איז אפען פון 6 א זייגער אין אוונד.

די נייעסטע פערפומען
און אלערליי
אינ- און אויסלענדישע
קאסמעטיק
עמפפעהלט
צו קאנקורענץ-פרייזען
די מאדערנסטע פערפומעריע
J. DRUKIER
ZAWADZKA 5, TELEFON 175-92
פאר אנגראסיסטען — ספעציעלער ראבאט
הורט און דעטייל!

וואלדעמאראס ארעסטירט

קאָוונאָ, 9 (ספ. טעל.) וואַלדעמאַראַס איז ארעסטירט געוואָרען צוליב דעם וואָס ער האָט נישט געהאלטען זיין פֿערפליכטונג נישט צו פֿאַרנעמען זיך מיט קיין פּאָליטישע פּראַגען.

לינדבערגס קינד נאך נישט געפונען געווארען

א סברה, אז עס איז אוועקגעפיהרט געווארען קיין אייראפא

פּאַריז 9 (ספ. טעל.) דער קאָמאַנדאַר פון אַמעריקאַנישען לעגיאָן אין פּאַריז האָט ערקלערט, אז ער האָט בעקומען אַ דעפּעשע פון ניו-יאָרק, לויט וועלכען ס'עקזיסטירען גרויסע וואהרשיינליכקייטען, אז לינדבערגס זוהן איז אוועקגעפיהרט געוואָרען קיין אייראָפּאַ.

די פראַנצויזישע פּאָרט-שטעט ווערען שטאַרק געהיטען, ס'ווערען רעווידירט אַלע שיפען וואָס קומען פון אמעריקאַ.

ניו-יאָרק 9 (ספ. טעל.) די צוויי מיטגלידער פון דער אַלקאָהאָל-שמוגלער-באַנדע, וועלכע האָבען פערזיכערט לינדבערגן, אַז זיי וועלען געפינען דאָס פערלוירען געגאַנגענע קינד, האָבען גאָרנישט אויפגעטון.

לינדבערגס קינד איז אַלזאָ ביז איצט נאָך נישט געפונען געוואָרען.

ספּעציעלע וואכען וועלען היטען די זיכערקייט אין צפון א"י

ערקלערונג פון קאמענדאנט פון דער ארץ-ישראל-פאליציי

ירושלים 9 (יט"א טעלעגראַפיש) די ארץ-ישראל-עקזעקוטיווע האָט אינטערוועניִרט ביים קאָמענדאַנט פון דער ארץ-ישראל-פּאָליציי וועגען די נישט גענוג זיכערע לאַגע אין צפון ארץ ישראל, צוליב די לעצטע 2 נישט ענטדעקטע מאָרדען. דער קאָמענדאַנט האָט פערזיכערט, אַז ס'ווערען אָרגאַניזירט ספּעציעלע וואַכען, וועלכע וועלען אַרומפאָהרען איבער'ן גאַנצען שטח. ס'זענען בעשטימט געוואָרען אַגענטען, וועלכע וועלען זוכען די מערדער

8 ישיבות געשלאסען אין אמעריקא

ניו-יאָרק, 9 (יט"א-טעלעגראַפיש) צוליב דעם שווערען קריזיס אין אַמעריקאַ זענען 8 ישיבות געשלאָסען געוואָרען.

גערער רבי אפגעפאהרען פון ארץ-ישראל

ירושלים, 9 (יט"א טעלעגראַפיש) דער גערער רבי האָט פערלאָזען ארץ-ישראל. דעם 16 ד. ח. וועט דער רבי אָנקומען קיין פּוילען.

400 יודען פון ווארשא און לעמבערג

צו דער אויסשטעלונג אין תל-אביב

וואַרשאַ, 9 (יט"א טעלעפאָניש) זונטאָג פאָהרט אָפּ קיין ארץ-ישראל צו דער אויסשטעלונג אין תל-אביב אַ גרופּע פון 200 יודען. די רייזע איז אָרגאַניזירט געוואָרען פון דער פּויליש-פּאַלעסטינער האַנדעלס-קאַמער.

אין לעמבערג וועט זיך צו דער גרופּע אָנשליסען אַ צווייטע גרופּע פון 200 יודען. צוזאַמען פאָהרען 400 יודען צו דער אויסשטעלונג קיין ארץ-ישראל.

מורא'דיגע קאטאסטראפע מיט 2 נאפט-צוגען

בוקארעשט, 9 (ספּ. טעל.) אויף דער באַהן-ליניע בוקאַרעשט—קאָנסטאַנץ איז פאָרגעקומען אַ שרעקליכע באַהן-קאַטאַסטראָפע. ס'האָבען זיך צוזאַמענגעשטויסען 2 נאַפט-צוגען. ביידע צוגען האָבען זיך אָנגעצונדען. פון די ברענענדע צוגען האָט מען ביז איצט אַרויסגענומען 10 טויטע.

89 שולען אין בערלין פערמאכט

צוליב דער גריפע-עפּידעמיע

בערלין, 9 (ספ. טעל.) די גריפּע-עפּידעמיע צווישען דער שול-יוגענד פערשפּרייט זיך אויף אַ מורא'דיגען אופן. 89 שולען זענען פערמאַכט געוואָרען.

די לעצטע 40 טויזענד דאלאר

זענען נעכטען אפגענומען געווארען

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש) ערשט נעכטען האָט זיך אין „באַנק-פּאָלסקי" געווענדעט אַן אָנגעשטעלטער פון אַ קליין שטעטעל, וועלכער האָט פאָרגעשטעלט די דאָלאַרזבקע 442 990, וואָס האָט דעם ערשטען מערץ געוואָרען 40 טויזענד דאָלאַר. דאָס איז אַן אָרימער בעאַמטער, וועלכער האָט בשום אופן נישט געגלויבט אַנצונעמען זיין גליק.

יודיש טעאַטער אין „פילהאַרמאָניע"

דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאַן.

מיט גרויס שפאנונג
דערווארט מען דעם זעלטענעם
טעאטער-אווענד
זונטאג, דעם 13 מערץ

דזשעק רעכטציט

1) אין זיין גרויסער שלאַגער-פּיעסע,
וואו ער האט דעם שטאַרקסטען ערפאלג.

2) אין די בעסטע לידער
פון זיין רייכען רעפערטואַר.

3) אין די אָנצינדענדסטע טענץ
פון זיין אָריגינעלער טאַנץ-קונסט.

4) יוכבד זילבערג
אין איהר לידער-רעפּערטואַר

טעקסט און מוזיק געשריבען ספּעציעל פאַר איהר פון דזשעק רעכטציט.

5) ???

פּרטים - מאָרגען.

לאדזער נייעס

יודישע מוטער זוכט א „קונה" אויף איהר יעריגען בן יחיד

א בלימעלע פון דעם שווערען קריזיס אין לאדז

(אז) דאָס אומגערעכטע קינדער, איז אין לאָדז שוין קיין נייעס נישט. די לעצטע טעג איז אָבער פערצייכענט געוואָרען אַ זעלטענער פאַל, וואָס כאַראַקטעריזירט די נויט און הונגער אין אונזער „פּוילישען מאַנטשעסטער".

מיט עטליכע צוריק, איז צו משה קאַכאַניק (לאַנגעווניצקאַ 8) געקומען זיינע אַ קרובה און איהם געבעטען, ער זאָל זיך פערנעמען מיט פערקויפען איהר איינציגען 1 יעהריגען זוהן פאַר אַ פּאָר גילדעס צום לעבען.

דאָס קינד האָט די מוטער איבערגעלאָזט ביי קאַכאַניק'ן, און אַליין איז זי געגאַנגען זוכען אַ „קונה" אויף דער „סחורה".

עטליכע אינסטיטוציעס פערנעמען זיך איצט מיט'ן אויסזוכען אַ פערמעגליכען קינדערלאָזען מענש, וואָס וואָלט געוואָלט צונעמען דאָס קינד און דער מוטער געבען עטליכע זלאָטעס.

אַ בלומעלע פון דעם איצטיגען שווערען קריזיס אין לאָדז.

פון דער פאלקס-שול 114

די אויפזיכט פון דער פאָלקס-שול 114, ריבנא 15, דאנקט די פרויען: זילבערשאַק, הערשליקאָוויטש, ראָזענצווייג, גרינוואלד, מיצענמאכער, קאלמאן, ליפסטער, רייכענשטיין, יאַקובאָוויטש און די ה"ה: הערשליקאָוויטש, פוקס, בוים, ווידראווסקי, זאוואדזקי, קנאָפּ, פלוטער, אַסיאַק און ליבעסקינד, וועלכע האָבען אָרגאַניזירט, מיט גרויס ערפאָלג, דעם באַל לטובת דער דערמאָנטער שול.

געשטארבען ביים דאקטאר אין קאבינעט

(א) אין דער קר. קאַסע (פּיעטריקאָווער 17) איז אין דאָקטאָר'ס קאַבינעט פּלוצלינג געשטאָרבען דער 87-יעהריגער אַנטאָן אַדאַמטשעווסקי.

סערוואונדעט פון זיין אייגענעם פערד

(א) אויף סאַוואַראָווע גאַס, האָט דער בעל-עגלה דוד סוטשיק, פון גראַבאָווע 4 בעקומען פון פערד אַ קאָפּע אין בויך אַריין. אין אַ שווערען צושטאַנד איז ער אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאַל.

צפאט וואלט אויך נישט טייערער געקאסט...

אין דער באר צוגע'גנב'עט א פארטפעל מיט 600 זל.

(א) אין דער באַר אויף זשעראָמסקאַ 6, האָט מען ביי מאיר האָראָוויטש צוגע'גנב'עט אַ פּאָרטפעל מיט געלד און אַ זייגערל פאַר 600 זל.

איטאליענישער שטרייק

פון דער פעטריקאווער גלאז-הוטע דויערט ווייטער

(2) דער איטאַליענישער שטרייק אין דער פּעטריקאָווער גלאָז-הוטע דויערט ווייטער. די אַרבייטער זיצען ביי די אייגענהייטע אויווענס און אַרבייטען נישט. דער שטרייק דויערט שוין 9 טעג.

צוזאמענשטויס פון א צוג מיט א פוהר

בעל-עגלה אויפן ארט דערהרגעט געווארען

(2) אויף דער באַהן-סטאַציע אין פּעטריקאָוו, איז אַ צוג מיט'ן גאַנצען אימפּעט אַרויפגעפאָהרען אויף אַ פוהר. דער בעל-עגלה רודאָלף יאַבאַטש איז אויפן אָרט דערהרגעט געוואָרען.

ראדיא-פראגראם

דאָנערשטאג, דעם 10 מערץ 1932

11,45 פּרעסע-איבערזיכט, 11,58 צייטסיגנאַל 12,10 גראַמאָפאָן, 12,35 קאָנצערט, 3,25 פּאַרלעזונג, 3,45 קאָמוניקאַט פאַר פישער און שיפער, 3,50 פּראָגראַם פאַר קינדער, 4,20 לעקציע פראַנצויזיש, 4,40 גראַמאָפאָן, 5,10 פּאָרלעזונג, 5,35 טשעכישער כאָר, 6,10 געזאַנג, 6,50 פערשידענעס 7,15 פּאָסטקעסטעל, 7,30 רעפּערטואַר, 7,45 ראַדיאָ-פּרעסע, 8,00 פעליעטאָן, 8,15 לייכטע מוזיק 9,25 פון וואַרשאַ, 10,10 גראַמאָפאָן, 10,20 קאָדי אסע, 10,30 טאַנץ מוזיק.

לאדז, 10 מערץ 1932

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז, 10 מערץ 1932

די פארשטעהענדע עקסמיסיעס

לויט די פראוויזארישע אויסרעכענונגען, האבען ביי אונז אין לאנד די געריכטען שוין ארויסגעגעבען ביי 50.000 עקסמיסיעס. קלאר, אז די דאזיגע צאהל האלט אין איין וואקסען, און ס'ווערט מסתמא קיין גוזמא נישט זיין, ווען מיר וועלען אננעהמען, אז ביז'ן אנהויב פון עקסמיסיע־סעזאן, דעם 1־טען אפריל, וועט די צאהל עקסמיסיע־אורטיילען דערגרייכען ביז 100 טויזענד. ציגיט מען זיך ביי אונז אפ א דין יחשבון, וואס דאס בעטייט? 100.000 פאמיליעס וועלען איין איינעם פריהמארגען בלייבען אהן א דאך איבערן קאפ. ווען מיר וועלען אננעהמען דעם דורכשניט פון 5 פערזאן אויף א משפחה, ווארום גראד ארימעלייט — קיין גבירים עקסמיטירט מען דאך נישט — האבען א סך קינדער, וועט זיך בעקומען א גאנצע ארמעי פון א האלבען מיליאן.

איינע א צייטונג, וואס האט געבראכט די ידיעה וועגען די 50.000 עקסמיסיעס, האט געמאכט א פרומע מינע: די רעגירונג טראכט, ווי אזוי צו לעזען די עקסמיסיע־פראגע, קלאר אז טאלעריען דאס נישט־צאהלען דירה־געלד קען מען נישט.

מ'קען נישט? און ווי איז דער דין, אז די רעגירונג: אליין פערהאלט אויף חדשים לאנג א סך פון איהרע צאהלונגען, אז זעלבסטפערוואלטונגען, וואס האבען דאך סעקוועסטראטארען, בלייבען זייערע אנגעשטעלטע שולדיג געהאלט פאר חדשים לאנג?

זענען דאך איבער'ן גאנצען לאנד צוזייהט קאמיטעטען פאר ארבייטסלאזיגקייט, זענען דאך דארטען די פארזיצער — וואיעוואדעס און סטאראסטעס. צי דערזשע פערשטעהט נישט די רעגירונג, אז בלויז מיט ארויסגעבען וואסערדיגע זופ פאר די ארבייטסלאזע קען מען קיין מלובה'ש ... נישט לעזען? דורכפיהרען 100.000 אדער אפילו 50.000 עקסמיסיעס הייסט דאך רואינירען דעם גרעסטען טייל פון די עקסמיטירטע, צוברעכען צעהנדליגער טויזענדער עקזיסטענצען און פערברייטערען דעם גרויזאמען קריזיס מיט אלע זיינע קאנסעקווענצען. לאמיר נישט פערגעסען, אז חוץ די 50.000, צי 100.000 פער'משפט'ע אויף עקסמיסיע, זענען נאך פאראן הונדערטער, טויזענדער אנדערע, וואס קעמפען זיך ווי עס איז אויס דעם דאך איבער'ן קאפ פאר'ן פרייז פון אפזאגען זיך פון די עלעמענטארסטע, נויטווענדיגסטע זאכען. ווי דאס ווירקט אויפ'ן ווירטשאפטליכען לעבען, דאס איז קלאר, פון איין זייט פאלט קאטאסטראפאל דער פערברויך, אלזא, אויך די פראדוקציע, פון דער צווייטער זייט וואקסען די זאפאסען געלד־דאלארען אין זאק ביי דער הויז־בעזיצער'ין צי אין אנ'אנדער פערשטעקעניש.

פראקטיקירט זיך דאך אין דער ... וועלט אז פערלעגענע חובות ווערען פונאנדערגעלייגט אויף ראטעס, ווערען טיילווייז אפילו אנולירט, און ווי נאר עס קומט צו דירה־געלד, דאן מוז עס תיכף ומיד געצאהלט ווערען. א גרויסער פאבריקאנט מעג מיט דער הסכמה פון געריכט־אויפזיכט צאהלען בלויז 50 פראצענט פון זיינע חובות, און דאס פונאנדערלייגען זיי אויף גאנצע 4 יאהר, — אנ'אומפערמעגליכער לאקאטאר אבער מוז אהן קיין שום איינזעהעניש רעגולירען פערלעגענע דירה־געלד; אויב נישט, הייסט מען איהם זיך ארויסקלייבען אויפ'ן ברוק. אלע פראדוקטען מעגען ביליגער ווערען, בלויז דער פרייז פון דירה־געלד פערבלייבט פעריגליווערט, פונקט אזוי ווי די „שטיפע" מאנאפאל־ און קארטעל־ארטיקלען.

ס'איז קיין ספק נישט, אז א גרויסער טייל פון די, וואס פערלירען דעם דאך איבערן קאפ, מעלען ווי נאר עס וועט ווארעמער ווערען, זיך אנהויבען אריבער־צופעקלען פון צענטער שטאט אין די פארשטעט, עווענטועל אין די זומער־וואוינונגען אויב אונזער קאמוניקאציע־מאכט פערמאגט נאך עטוואס פראקטישען חוש, וואלט זי געדארפט איינפיהרען די גרעסטע הנחה פאר די, וואס ווילען זיך איינשאפען חודש־בילעטען. בכלל וואלט פון ווירטשאפטליכען שטאנדפונקט א סך געזונדער געווען, ווען דאס קאמוניקאציע־מיניסטעריום וואלט אנשטאט צו סקאסירען איין צוג נאכ'ן אנדערען, בעסער אראפלאזען דעם פרייז פון באהן־בילעטען דערמיט וואלט די רעגירונג געשלאגען צוויי האזען מיט אמאל, חוץ דעם, וואס די פרעקווענץ אויף די באהנען וואלט זיך — בעזונדערס אין זומער־סעזאן — בעדייטענד געהויבען, וואלט כאטש טייל־ווייז אויפגעלעבט די בוי־בעוועגונג, ווייל איינוואוינער פון גרויסע שטעט וואלט זיך קאלקולירט צו בעזעצען זיך אין די פעריפעריעס. דערצו נאך וואלט פאר די הויז־בעזיצער ענטשטאנען א געוויסע קאנקורענץ, און דאס וואלט זיי געצוואונגען געהעריג צו רעמאנטירען די דירות, דורכפיהרען וואסער־לייטונג און קאנאליזאציע דארטען וואו דאס איז נאך נישטא. אזוי ארום וואלט זיך אויך בעדייטענד געהויבען דער סאניטארער מצב פון אונזערע וואוינונגען.

א. ז.

לאנגווייליגקייט אין גענף

א מייסטערהאפטע שילדערונג פון א זיצונג אויף דער ענטוואפנונגס-קאנפערענץ

א בעקאנטער שריפטשטעלער און עסעיסט, וועלכער געפינט זיך איצט אין גענף אויף דער ענטוואפנונגס-קאנפערענץ, שילדערט זיינע איינדרוקען אין זעהר א איראנישען און שארפזיניגען טאן. מיר ברענגען דא איניגע שטעלען פון זיינע ארטיקלען וועגען דער קאנפערענץ.

...עס רעדט דער פארטוגאלישער אויסערן-מיניסטער, פערנאנדא אויגוסטא בראנקא, נאך זעהר א יונגער און זעהר א דינער מענש מיט א גרויסער פערל אין שניפס, מיט א זיגרייכען אויסדרוק פון פנים. דער פירער פון דער פארטוגאלישער דעלעגאציע איז פון אלעמדינג ענטציקט: פון פאקט פון דער קאנפערענץ, פון די רעדעס פון די אנדערע דעלעגאטען. קיינמאל איז א היסטארישע דיסקוסיע נישט געפיהרט געווארען מיט א גרעסערער ערהאבענקייט און מיט א ברייטערען בליק! די טאלאנטען פון די רעדנער, זייער אויטאריטעט, די אינסטרוקציעס פון זייערע רעגירונגען זענען געווען אויף דער הויך פון דער גרויסקייט פון פראבלעם... זאל די קראפט אפטרעטען דאס ארט פאר'ן געזעץ, אט דאס איז די גרויסע בענקשאפט פון די פעלקער".

דער פארטוגאלישער מיניסטער רעדט מיט אנ'אויסערגעוועהנליכען ענטוזיאזם. אבער אביסעל לענגער ווי מען דארף. אביסעל שאדט איהם אויך דאס, וואס ער רעדט זעהר שלעכט פראנצויזיש. די פראנצויזישע דעלעגאציע הערט זיך איין געדולדיג, ווי עס וואלט איהר גארנישט אנגעגאנגען, זי איז דא צו אלעמדינג צוגעוואוינט. דער מיניסטער ערקלערט קאטעגאריש (צו דער אלגעמיינער בערוהיגונג), אז פארטוגאל האט בעשלאסען נישט צו פיהרען קיין שום פערכאפערישע מלחמות, דאס ענטשפרעכט איהרע היסטארישע טראדיציעס... אין משך פון די אכט יאהרהונדערטער פון איהר געשיכטע האט זיך פארטוגאל קיינמאל נישט בעוואפענט צוליב עראבערישע צילען... די ריטערס, וועלכע האבען געשאפען אונזער מלוכה, האבען נאר געקעמפט פאר איהר אונאפהענגיגקייט און שפעטער פאר איהר טעריטאריע. די דרייסטע רייזענדער פון אונזערע קאראוועלען..."

די דרייסטע רייזענדער פון די פארטוגאלישע שיפען קאנען נישט בעקעמפען די לאנגווייליגקייט פון דער הויכער פערזאמלונג, וואס כאפט אלעמען ארום... בלויז אין דער צווייטער רייהע פאטעלען בלאנקט מיט זיין שמייכעל עפעס א לאנגע־ נעגער. איך ווייס ביז איצט נישט וואסער לאנד ער פערטרעט און וואס פרייהט איהם אזוי, אבער דאס שטראהלענדע שמייכעלע פערלאזט נישט דעם שווארצען אויף אלע זיצונגען, אויף וועלכע מיר איז אויסגעקומען איהם צו זעהען. די אנדערע דעלעגאטען כאפען א שטילען שמועס צווישען זיך. א סך לייענען צייטונגען. אין קיאסק נעבען זאל ווערען פערקויפט בלעטער אין אלע שפראכען פון דער וועלט.

דער ראש פון דער פארטוגאלישער דעלעגאציע איז פולקאם איינשטימיג מיט דעם געדאנק, אז מען דארף איינשטעלען גרעניצען פאר דער שווערער ארטילעריע און פאר די סופערדרעדנאוטען און פאר די לופט-פלאטען. פארטוגאל איז גרייט איינצוגעהן אויף די אלע בעגרענצונגען. זי איז גרייט אונטערצוהאלטען די געהעריגע פארשלאגען, פערשטעהט זיך, אויב זיי וועלען אונטערשטיצט ווערען אויך פון די אנדערע דעלעגאציעס.

דאן ווייזט אן פערנאנדא אויגוסט בראנקא נאך אויף איין וויכטיגען מאמענט, איבריגענס בעמערקט ער בעשיידען, אז פאר איהם האבען שוין איניגע רעדנער דערויף אויפמערקזאם געמאכט. אין דער וועלט, ווייזט זיך ארויס, איז איצט אנ'עקאנאמישער קריזיס, מיט וועלכען עס איז אהן ספק פערבינדען די פראגע וועגען ענטוואפנונגען. אבער פארטוגאל, ערקלערט ענטשידען דער מיניסטער, איז אין וועלט-קריזיס נישט שולדיג. גראד פערקעהרט: זי האט געטאן אלצדינג, כדי צו לינדערען דעם קריזיס..

אויף דעם הויכען פרעזידענטען-שטול דרעמעלט פרידליך ארטור הענדערסאן. לינקס פון איהם מאהלט עפעס אויף א שטיקעל פאפיר סער עריק דרעמאנד. אין דער צווייטער רייה שטראהלט מיט זיין שמייכעל דער לאנגער נעגער. די לאנגווייליגקייט אין זאל נעהמט אן אנ'אמת טראגישען כאראקטער.

די פראגע וועלכע וואלט אפשר געשטאנען פאר א סך זייטיגע מענשען: „ווי שעהמט ער זיך נישט, דער דאזיגער פערנאנדא אויגוסטא בראנקא? — „עקזיסטירט נישט ביי די דעלעגאטען פון דער קאנפערענץ צו פערקלענערן און בעגרעניצען די בעוואפנונגען". יעדער פון זיי האט שוין אדער געהאלטען, אדער ער וועט נאך האלטען אזא מעהר וועניגער רעדע. דער אינטערעס צו דער רעדע וועט זיין אנגעלאנגט הויפטזעכליך פון דער שטופע פון דעם מיליטעריש פאליטישער מעכטיגקייט פון דער מלוכה, וועלכע דער דעלעגאט וועט פארשטעלען.

„הער פארזיצער, גנעדיגע דאמען, און גנעדיגע הערען!"..

אלע וואכען מאמענטאל אויף: אזא ווענדונג נאך 50 מינוט רעדען בעדייט ענטשידען דעם סוף פון דער רעדע. עס ווייזט זיך ארויס, אז דעם עפעקט פון זיין רעדע האט דער פארטוגאלישער מיניסטער געלאזט אויפ'ן סוף. די קאנפערענץ ערווארט א זעהר וויכטיגע און אנגענעהמע מעלדונג.

די פארטוגאלישע דעלעגאציע איז צופרידען אייך מיטצוטיילען,... (די שטימע פון דעם פארטוגאלישען רעדנער, וועלכער לייענט פון א פאפירעל, רייסט זיך איבער פון פרעהליכער אויפרעגונג)... אז, אלס בעווייז פון איהר אויפריכטיגען גוטען ווילען...

די לעצטע פויזע ערב דער סענסאציע. — וואס מאטערט ער אונז אזוי, דער דאזיגער גרויזאמער מענש?

די רעגירונג פון דער פארטוגאלישער רעפובליק האט בעשלאסען זיך אנצושלסען אן דעם אלגעמיינעם אפמאך וועגען ארביטראזש!"...

אפלאדיסמענטען. דער רעדנער געהט אראפ פון דער טריבונע מיט א מינע פון א נאפאלעאן, וועלכער האט זיך אפגעזאגט פון דער מאכט, כדי צו ברענגען שלום צווישען די פעלקער...

„נומערוס קלויזוס" איז שעדליך פאר'ן פוילישען פאלק

ארגאן פון דער סאנאציע וועגען ענדעקישען פארשלאג

די סאנאצישע „גאזעטא פאלסקא" דריקט צו צו דער וואנד די ענדעקעס צוליב'ן דורכפאל פון זייער פארשלאג איינצופיהרען נומערוס קלאוזוס אויף די פוילישע הויכשולען. די צייטונג שרייבט:

גאנץ גוט, וואס מצד דער נאראד. דעמאקראטיע איז ארייגעפלאסען א פארשלאג אויף א געזעצליכען וועג איינצופיהרען נאציאנאלען אדער רעליגיעזען נומערוס קלויזוס אויף די הויכשולען. און קלאר איז, אז גוט איז אויך דאס, וואס דער דאזיגער פארשלאג איז אבגעווארפען געווארען. ווייל סיי דאס אריינטראגען, סיי דאס אפווארפען דעם דאזיגען פראיעקט ערלויבט צו שטעלען דעם פונקט איבער דעם אי.

אנאליזירענדיג ווייטער דעם בעגריף פאלק, אזוי ווי עס וויל האבען די ענדעציע, פרעגט די צייטונג:

וואס ליגט אין אינטערעס פון פאלק, ווי אזוי זעהט אויס דער ענדעקישער פארשלאג, אויב מען זאל איהם מעסטען מיט דער מאס פון דער נאציאנאליסטישער פילאזאפיע? לאמיר פרובען געפינען אנ'ענטפער אויף אט דער פראגע.

צי ליגט אין אינטערעס פון פוילישען פאלק ארויסצורופען אינערליכע רייבונגען צווישען די בירגער פון דער מלוכה דורך דעם, וואס זיי ווערן נישט גלייך בעהאנדעלט און דאס נישט צוליב זייער בעציהונג צו דער מלוכה, נאר לאמיר זאגען ווי עס וויל דאס האבען די ענדעציע, צוליב זייער רעליגיע?

צי איז געוואונשען צו שאפען אזא איינטיילונג פון די בירגער, וואו אלס יסוד זאל דינען נישט די טעטיגקייט פון דעם יחיד אדער פון דער גרופע און נישט אויפ'ן דאזיגען יסוד זאל זיך נעשטעלטען די בעציהונג פון דער מלוכה, נאר אלס גרונד פאר פריוויליגיעס אדער שטראפען זאל דינען דער גלויבען אדער די אפשטאמונג. צי צילט דאס נישט איינמאל פאר אלעמאל איינצושטעלען א געשפאנטע לאגע אין דער מלוכה?

צי איז געוואונשען צו שאפען אין דער עטניש-פוילישער גרופע פון דער בעפעלקערונג אנ'איבערצייגונג, אז יעדער יחיד, וואס שטאמט פון אט דער גרופע, בעזיצט יורידישע פריוויליגיעס, וואס קען מען לחלוטין נישט צוליב זיין ארבייט, אדער אפפערוויליגקייט, נאר בלויז צוליב זיין אפשטאמונג? צי וועט דאס נישט אפשוואכען די ענערגיע פון דער פוילישער גרופע און צי ליגט אזא אפשוואכונג אין אינטערעס פון די פאליאקען?

דער אויספיהר, וועלכען עס מאכט די צייטונג איז פאלגענדער: דער פארשלאג איז געווען א נישט קלוגער און א שעדליכער. זיכער זענען מעהר פערנינפטיגע פוילישע נאציאנאליסטען געווען די, וועלכע האבען דעם פארשלאג אפגעווארפען, איידער די, וועלכע האבען איהם געשטעלט. ווייל נאציאנאליזם איז א בעוואוסטזיניגע טעטיגקייט אין די אינטערעסען פון פאלק.

יודען פערלירען דעם באדען אונטער די פיס

טרויעריג בילד פון דער לאגע פון יודישע מאסען אין אמעריקא

ניו-יארק (יט"א) דא איז פארגעקומען די ערשטע זיצונג פון דעם ניי-געוועהלטען עקזעקוטיוו-קאמיטעט פון יודיש-אמעריקאנער קאנגרעס. אין דער זיצונג האבען זיך בעטייליגט אנ'ערך 100 דעלעגאטען. דער פרעזידענט פון קאנגרעס דר. בערנארד דויטש האט אויף דער זיצונג געהאלטען א רעדע וועגען דער עקאנאמישער לאגע פון אמעריקאנער יודענטום און אויסגעפיהרט צווו. אנד.:

גרויסע מאסען פון אמעריקאנער יודענטום ווערען וואס ווייטער אלץ מעהר ארויסגעשטויסען פון זייערע עקאנאמישע פאזיציעס. אין צופאלונגס-פראצעס געפינען זיך איניגע פונדאמענטאלע אינדוסטריעס, אין וועלכע יודען זענען זייט פיל יאהרען אנגאזשירט און וועלכע זיי האבען אויפגעבויט. פון די דאזיגע אינדוסטריעס האט געצויגען חיונה א גרויסער טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג אין אמעריקא. די שניידער-אינדוסטריע, וועלכע איז נאך מיט 10 אדער 15 יאהר צוריק געווען דורכאויס בעהערשט דורך יודען, איז שוין לאנג נישט קיין אויסשליסליך יודישע אינדוסטריע. דער וואקס פון די גרויסע ווארען-הייזער נעמט צו די פרנסה ביי דעם קליינעם דעטאליסט און קרעמער, וועלכער איז נישט ביכולת צו קאנקורירען מיט קאנצערנס, וואס האבען צו זייער דיספאזיציע געוואלדיגע רייכטימער. דער יודישער ארבייטער אין אמעריקא ליידט ביטער פון דער ארבייטסלאזיגקייטס-פלאג, וועלכע דראהט צו ווערען א סטאבילע ערשיינונג.

ריכטער יוליאן מעק האט אויף דער זיצונג גערעדט וועגען דעם, וואס פיל אונטערנעמונגען נעמען נישט אן קיין יודישע ארבייטער און אנגעשטעלטע. אויך פיל ארבייטס-פערמיטלונגס-ביוראען זאגען זיך אפ צו געפינען ארבייט פאר יודען. ריכטער מעק האלט, אז די דאזיגע ערשיינונג איז ביים היינטיגען טאג די הויפט-פלאג פון אמעריקאנער יודענטום

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע. אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8–2 און פון 5–9 אווענד.
בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

בן־עמי

א כאראקטעריסטיק פונ׳ם ערשט־פאר־שטארבענעם יודישען שריפטשטעלער

א לייכטע ארבייט האט געהאט דער טויט, שאהעקרויבענדיג פון אונז בן־עמי׳ן (מרדכי ראבי־נאוויטש), בּיסלעכווייז, אפּער זיכער, האט זיין מאַ־יעסטעט, דער טויט, געטען זיין ארבייט, יעדען טאג, אין דעם פערלויף פון די לעצטע יאהרען, האט ער אפּגעבראָקעלט און צושטערט זיין קערפּער, עס זענען איבערגעבליבען נאר א מינימום פון אויסגע־טריקנטע ביינער.

ווען איך האב צום לעצטען מאל בעגעגענט אין חיפה, מיט זעקס יאהר צוריק, דעם פערשטאר־בענעם שריפטשטעלער, איז ער שוין געווען בלייך און טויבלעך. זיין קאפּ־שארבען האט אויסגע־זעהען ווי פון א פויגעל.

טראגיש איז געווען נישט באר זיין פיזישער צושטאנד, פיל טראגישער איז געווען זיין גייסטיגער מצב. צעהנדליגער יאהרען האט ער געשטרעבט זעהנזוכטיג קיין ארץ־ישראל, פון וועלכער ער האט לעבענסלאנג געטרוימט — און ווען ער האט בע־קומען די מעגליכקייט צו בעזעצען זיך, אלס תושב, אין דעם הייליגען לאנד, ביים ברעג ים, וואס ער האט אזוי ליב געהאט, האט ער דאך שטארק איי־נזאַם געליטען, — הגם מאטעריעל איז ער גע־ווען בעזארגט, — פון דעם, וואס ער איז געווען ענטוישט אין זיינע דערווארטונגען. וואס האט ער געווען דערווארטעט ווייס איך נישט. ער האט זיך אָ־בער פאר מיר זעהר בעקלאגט אויף דער יודישער יוגענט, גאנץ בעזונדערס אבער אויף די חלוצים אין די קבוצות (אין די קאמוניסטישע קאלאניעס). איהם איז קיין זאך נישט געפעלען געווען אין די דא־זיגע קאלאניעס.

בן־עמי האט מיט מיר, אויך אין ארץ ישראל, גערעדט באר, און אויסשליסליך, רוסיש מיט א שאַר־פער אינטאנאציע. ער האט העברעאיש זעהר ליב געהאט און דאך פלעגט איהם אויפרעגען און הענכסט בעראוועז מאכען, ווען ער פלעגט הערען די חלוצים און די חלוצות רעדען אין די גאסען פון חיפה און אויף דעם הר הכרמל העברעאיש, און דערצו נאך מיט דער הברה הספרדות.

ער האט אליין געטענה׳ט, אז זיין שפראך־געפיהל ליידט פון דעם, וואס די יונגעלייט פער־דארבען און פערקריפלען די וואונדערשעהנע ביבלישע שפראך.

איבערהויפט איז דעם אלטען און קראנקען שרײפטשטעלער קיין זאך איבם געזעלשאפטליכען לעבען נישט געפעלען געוועזן.

טיף אין הארצען, האט מען געקאנט מערקען, איז ער נאך אלץ געווען פערליבט אין דעם הייליגען לאנד און אין דער הייליגער שפראך. דער אלטער אמאליגער חובב ציון האט אין איהם נישט אויפ־געהערט אויף איין מינוט צו לעבען. אלא וואס דען, ער האט פיינט געהאט רעוואלוציאנערען און לינקע. זיין אידעאל אבער איז געווען א ירושה פון די אפּ־געלעבטע דורות, זיין געשמאק איז געווען פון מענ־דעלי מוכר ספרים, וועלכער האט אין זיין צייט אויך פיינט געהאט די בייזע „קונצען און זאבאבאנעס“

פון ראובן ברײנין

דער יודישער עולם אין ארץ־ישראל און גראד די חלוצים הענגע זיך פון זייער זייט פעראלטען צום אלטען בן־עמי מיט גרויס רעספעקט, און זאגאר מיט ליבשאפט. קענענדיג זיין ווארימע הארץ און שא צענדיג זיין פערגאנגענהייט אלס בעלעטריסט, האט מען איהם אלץ מוחל געווען. אבער היות אזוי ווי אין ארץ ישראל איז דער יודישער עולם שטענדיג בעשעפטיגט און פערטען, יעדער אין זיין ארבייט און היות יעדער יוד איז דארט א רעאל־פאליטיקער — האבען די קיינער קיין צייט נישט פאר זקנים, וואס לעבען אין זייער אייגענער פאנטאסטישער וועלט.

* * *

בן־עמי האט געשריבען די מייסטע דערצעה־לונגען זיינע און רייזע־איינדרוקען פון דעם יודי־שען תחום — המושב (זיינע רייזע איינדרוקען האבען אין זייער צייט געמאכט א שטארקען רושם אויף די לעזער) אין דער רוסישער שפראך. ערשט ווען עס איז ענטשטאנען די יודישע פרעסע אין רוסלאנד, האט ער אנגעהויבען שרייבען אויך יודיש — און א גוטען יודיש.

אין די ניינציגער יאהרען פון פאריגען יאהר־הונדערט, ווי אויך אין דעם ערשטען צעהנדליג יאהר פון אונזער יאהרהונדערט, האט געהאט דער נאמען בן־עמי אין דער רוסיש־יודישער פרעסע א געווי׳סען קלאנג און געוויכט. זינט דעם וועלט־קריג און זינט די גרויסע טיפע איבערקערעניש וואס עס זענען פארגעקומען אין אונזער לעבען. איז דער נאמען, ווי פיל אנדערע נעמען, פערגעסען געווארען.

ווען איך זאל וועלען כאראקטעריזירען זיינע בעלעטריסטישע ארבייטען, קען איך דאס נישט בע־סער מאכען, ווי ווען איך זאל ציטירען די הערטער פון יאזעף איזראעלס וועגען די בילדער פון דעם גרויסען שפאנישען מאהלער מורילא. איזראעלס האט זיך צו מורילא מיט די פאלגענדע הערטער:

„דיין פאטער־שטאט האט דיר אפּגעגעבען דעם כבוד, וואס דו האסט פערדינט. און דאך בין איך די פולקיס, ווי פוסט איז לעהר דורך דיין איינזאַ־דיגקייט. דו ביזט מיר צו זיס, דו קומסט מיר פאר, ווי א געבעק וואו עס איז דא צופיל צו־קער... מען געפינט ביי דיר אימער די זעלבע בעהאנדלונג, וואס מאכט אלע דיינע בילדער גלייך און גלאט“.

בן־עמי איז געווען אומבעדינגט א מענש מיט א קינסטלערי׳ש אויג און מיט א נשמה פון א דיכ־טער, ער איז אבער צו ווייך, צו זיס און צו איבער־פאקינג אין זיינע שילדערונגען. זיין אידעאליזירען צופיל און געשמאקלאז אונזער נאהענטע פער־גאנגענהייט.

זיינע נעכטיגע און אייערבעכטיגע טיפען פון דער יודישער גאס זענען ענטשטאנען אין דער זעלבער פערשטיקטער אטמאספערע, אין וועלכער עס איז אויך ענטשטאנען דער „המתמיד“ פון ביא־ליק, — אן אטמאספערע מיט אנ׳ענגען און נידע־ריגען הארישאנט. עס פעהלט אין די זיסליכע און סענטימענטאלע שילדערונגען קראפט, העלדיש־קייט און ליבע צו דער נאקעטער היסטארישער וואהרהייט.

פאול וואלערי, דער פראנצויזישער דיכטער און עסייאיסט, זאגט: „דער טאן“ פון א מחבר איז די הויפט־זאך. מען דערקענט גלייך פון דעם „טאן“ צו וועמען ער ווענדעט זיך“.

דער אינטימער טאן פון בן־עמי לאזט גלייך דערקענען, אז ער ווענדעט זיך אדער צו אנ׳אומ־רייפער יוגענד אדער צום יודישען קרעמער, צום לופט־מענש א. ד. גל.

* * *

ביים ערשטען ציוניסטישען קאנגרעס אין באַ־זעל האב איך זיך בעגעגענט פערזענליך צום ערש־טען מאל מיט דעם פערשטארבענעם דיכטער. שוין פריהער האט ער מיט מיר געווען קארעספאנדירט אין א בעגייסטערטען טאן וועגען ליטעראַרישע אנגע־לעגענהייטען און וועגען דער שטהיירעגהער יוד־גענד.

דער ערשטער פערזענליכער איינדרוק איז גע־ווען פון איינעם, וואס האט טענות צו דער גאנ־צער יודישער וועלט, און וואס איז מיט קיינעם נישט צופרידען. ער האט אבער גרויס הנאה געהאט און נחת געקליבען פון הערצלס דערשיינונג, פון וועל־מען ער האט אנ׳אויג נישט אראפּגענומען.

מאדנע און אומדערקלערליך איז געווען פאר מיר די בעציהונגען פון בן־עמי צו די פען־חברים און צו די דעלעגאטען. ער האט זיך נאכאנאנד געקרימט און געבייזערט.

אפּגעזאגט יעגעם אין פנים דאס, וואס ער האט געגלויבט פאר נויטיג צו זאגען אין א שטרענ־גען טאן — און זיך אפּגעקעהרט אן א זייט.

ס׳איז געווען זעהר שווער, כמעט אונמעגליך, צו דעבאטירען מיט בן־עמי. ער איז געווען צו היציג, צו אומפולסיוו און צופיל איבערצייגט, אז דער אמת איז נאר ביי איהם אליין.

קלאנג־קינא־טעאטער
APOLLO
היינט און פאלגענדע טעג!
העלדישע עפּאפּיי פון די געשיכטען פון די קאמפען מיט׳ן צאריזם וועגען דער אינאבהענגיגקייט פון פוילען א. ג.
10 פון פאוויאק
מעכטיגער פילם אויפ׳ן גרונד פון די זכרונות פון Jan-Jur Gorzechowski
אין די הויפּטראָלן:
ZOFJA BATYCKA
BOGUSŁAW SAMBORSKI
ADAM BRODZISZ
KARLINA LUBIENSKA
JOZEF WĘGRZYN
אנהויב אין נעוו. טעג 4 נאכמיטאג, שבת און זונטאג—12 א זייגער בייטאג.
נעכסטער פראגראם: „דערלייזונג“ לויט טאלסטאי

דער מארש פון די לאפּאוצעס אויף העלסינגפארס

א גרופּע לאפּאוצעס אין וואגאן אויפ׳ן וועג צו דער הויפּטשטאדט פון פינלאנד.

איך הויז פון א טערקישען יודען

א טשיקאווער שפאניאלישער יוד.—זיינע אינטערעסאנטע זכרונות ווען סאקאלאוו האט בעזוכט קאנסטאנטינאפּאל און פון דער צייט, ווען דר. הערצל איז אויפגענומען געווארען פון סולטאן אבדול האמיד

(רייזע־איינדריקען פון טערקיי)

פון די פערשיהענע אייגענארטיגע טיפען, וואס מיר איז אויסגעקומען צו בעגעגענען אויף מיינע וואנדערונגען איבער טערקיי, האט זיך בעזונדערס איינגעקריצט אין מיין זכרון דער טיפּ פון דעם אלטען שפאניאלישען משכיל אסטיא.

מיר האבען זיך געטראפען אין הויז פון חכם שמעון אין קאנסטאנטאנאפּאלער פארשטעטעל באַ־לאַט.

איך זיץ אין דעם חכמ׳ס הויז, מיר האבען הנאה פון די טשיקאווע מאכלים מיט וועלכע די באלעבאסטע בעהמט מיך אויף און הער זיך איין אין די רייד פון דעם בעל־הבית און פון זיין שווער פתחיה.

אימיצער פּאָרעט זיך ביי דער טיר, די טיר עפענט זיך און א הויכער פערשוין בלייבט שטעהן אויף דער שוועל.

„אסטיא! מאסיע אסטיא“! רופט אויס שמעון און געהט איהם אנטקעגען.

דער מאסיע אסטיא קוקט זיך ארום דורך זיינע דיקע ברילען, וואס ווייזען קוים די אויגען, ער דערזעהט מיך, און דערלאנגט מיר א ברייטען שלום עליכם.

— ווייסט, וואס אויף דער וועלט קומט פאר, ער קען די לאגע אין דייטשלאנד, פראנקרייך, ענג־לאנד און אויך אין אמעריקע, און זאל מען ביי איהם פרעגען, וואס ס׳טוט זיך אין פוילען צי אין רוסלאנד, וועט ער אויך וויסען, וואס צו ענט־פערן, און פון ארץ־ישראל איז דאך אפּגערעדט, ער לאזט נישט דורך קיין שטיקעל נייעס, וואס קומט פון „ארץ אבותינו“, יא, ער איז אנ׳אלטער ציוניסט, כאטש היינט איז ציוניזם דא טריף. אונ־טער דער היינטיגער טערקישער רעגירונג איז א געפאהר צו זאגען, אז מ׳איז א ציוניסט. ער איז אבער א ציוניסט, טויזענד „גאזיס“ קאנען נישט ארויסרייסען ארץ־ישראל פון זיין הארצען.... ער געדענקט נאך, ווען ד״ר הערצל ז״ל, איז געווען אין קאנסטאנטינאפּאל, ווי היינט געדענקט ער איהם ער איז נאך דעמאלט געווען גאר א יונגערמאן, איך זאל נישט דענקען, אז ער איז אזוי אלט ווי ער זעהט אויס. צרות, דאגות פרנסה לאזען ארויס־שפּרינגען די עלטער. ווי אונזערע חכמים האבען געזאגט: „הזקנה קפצה עליי“, איז דאך איז פלוג די קשיה, וואס הייסט „קפצה“? שפּרינגען? וואס בעגנאגען זיך גראד אונזערע חכמים מיט דעם ווארט „קפצה“ן? די עלטער איז דאך נישט קיין קאץ, וואס שפּרינגט? איז דער תירוץ, אז די עלטער קומט נישט פאמעלעך, לאנגזאם, נאר זי גיט א שפּרונג ארויף מיט אמאל, — נעכטען א יונגערמאן און מארגען, גרויע האר און קנייטשען אין די באקען, אט ווי ער. למשל, איז ער נאך געווען גאר א יונגערמאן ווען ד״ר הערצל איז געקומען קיין קאנסטאנטינאפּאל, ער געדענקט עס ווי היינט, דער

ד״ר הערצל איז איינגעשטאנען אין „ראיאל האָ־טעל“ איינער פון די גאר שעהנע האטעלען דא אין שטאט, זענען ער און נאך עטליכע יונגע ציוני־סטען ארומגעגאנגען טאג און נאכט ארום דעם ראיאל האטעל צו כאפּען א קוק אויף ד״ר הערצל ז״ל. געזעהען איהם פון ווייטען שפּאצירען שבת ביי טאג מיט ד״ר מארקוס איבער די גאסען פון פּערא.... דאס הארץ האט געציטערט, ער, ווי דאס הארץ האט געציטערט. צוקומען נאהענט האט מען מורא געהאט, קאנסטאנטינאפּאלער יודען האבען זיך געהיט, מ׳האט גערעדט פון ד״ר הערצלס בעזוך בסוד, געשושקעט זיך אויפ׳ן אויער, מ׳האט געהאלטען זיין אודיענץ ביי אבדול האמיד פאר א געפאהר, דער דעמאלטיגער חכם באשי, וואס איז שוין אויפ׳ן עולם האמת, האט אפילו געווארענט שטילערהייט די ראשי הקהל, אז מען זאל זיך האלטען פון ווייטען. כאטש, וואס איז געווען מורא צו האבען? וואס? אזא טבע האבען שוין אבער יודען, פחדנים, מען שרעקט זיך מקול עלה נדף, מ׳בויגט דעם רוקען, עס פעהלט נאציאנאלער שטאלץ, איבערהויפט ביי די קאנסטאנטינאפּאלער יודען, ער קאן מיר דערצעהלען א סך פון זיי, כאטש אייגענטליך איז גלייכער צו שווייגען, גלייכער, בעסער נישט מלשין זיין אויף אייגענע ברידער, נישט אזוי?

ער כאפּט אפּ דעם אטעם און דרעהט זיך אויס צו שמעון׳ען און רבי פתחיה׳ן ווי ער וואלט גע־וואלט זיי זאלען איהם געבען א היתר צו זיין א מלשין אויף די אייגענע ברידער. זיי שווייגען אבער. געהט ער אן ווייטער:

„איך געדענק אויך, ווען ר׳ נחום סאקאלאוו איז דא געווען. ער, ר׳ נחום סאקאלאוו! ר׳ נחום סאקאלאוו! נישטא נאך אזא שרייבער ביי יודען. וואס זאג איך א שרייבער, א חקרן, א פילאזאף, אנ׳אפלטון, א רמב״ם. ווען איך בין געווען א יונ־גערמאן און געקריגען די „הצפירה“ און גענומען לייענען די מאמרים פון ר׳ נחום סאקאלאוו, דעם „יעל המדינות בו יאמר“, „למרנן ורבנן“, האב איך כמעט קיין ווארט נישט פערשטאנען. דאס לשון איז געווען פאר מיר אזוי הויך, אז איך האב עס נישט געקאנט משיג זיין, האב איך געהאט גרויס צער דערפון, און זיך אויסגערעדט דאס הארץ פאר אנ׳אלטען למדן און משכיל, רבי עוזיאל, ז״ל. האט מיך רבי עוזיאל געטרייסט און געזאגט: א יונגערמאן ווי דו, וואס האט געלערענט דעם „חושן משפּט“, דעם „טור“, דעם „פני יהושע“, דעם „יד החזקה“, וועט מיט דער צייט אויך משיג זיין ר׳ נחום סאקאלאוו, און אזוי איז עס טאקע געשעהן.

איך האב געלייענט די אנדערע גרויסע סופרים בישראל: ר׳ פרץ בן משה סמאלענסקינס ספרים „התועה בדרכי החיים“, „קבורת חמור“, ר׳ אשר ברוידעס׳עס „הדת והחיים“, „שתי הקצוות“, היינט דער „עיט צבוע“, ער, דער „עיט צבוע“, איך האב עס׳שט מיט א פאר וואכען צוריק ווידער איבער־גע־לייענט דעם „עיט צבוע“, און ר׳ יהודה לייב גאר־דאן? א גרויסער משורר בישראל, זיי קומען אבער נישט צו ר׳ נחום סאקאלאוו. ביין, זיין לשון, זיינע רעיונות.... האב איך געהאט די זכיה צו זעהן און הער׳ען ר׳ נחום סאקאלאוו, ווען ער איז געקומען צו אונז קיין קאנסטאנטינאפּאל... יא“.

„וואס ווייסען זיי דא פון די אלטע זאכען — דא, אין גאלאט און אין קאנסטאנטינאפּאל? מורדי אור זענען די היגע יודען, זיי האלטען פעטמאכט טירען און פענסטער, אז דאס ליכט פון דער השכלה בת השמים זאל צו זיי נישט אריינדרינגען; מורדי אור, זאג איך אייך, געפּארבטע פייגעל זענען זיי. אונזע״ע קהל׳שע פיהרער. בעריבען דעם ארי־מען עולם און האלטען איהם אין דער פינסטער־ניש, פיהלען אן זייער׳ע קעשענעס און בייכער מיט דעם רויב פון די אָרימעלייט, יא.... „מעשקת עניים“, מורדי אור, זאג איך אייך“!....

איך פיהל זיך אביסעל צוטומעלט פון אט דעם נביא׳שען אויסגוס. איך האב זיך נישט גע־ריכט, אז גראד דא, אין גאלאט, זאל איך זיך בעגעגענען מיט די גייסטער פון „עיט צבוע“ און „התועה בדרכי החיים“, און אז די „השפלה בת הש־מים“ זאל זיך געפינען אט דא, אין דעם ארט. אין אייראפּע און אמעריקע איז די ליבע, הימעלשע טאכטער שוין לאנג א זקנה אהן ציין, דא אבער, ביי די ברעגען פון „גאלד־צנועם הארן“, איז זי נאך פריש, יונג און רוישענדיג. מאפו און סמאָ־לענסקין האבען זיך זיכער נישט פארגעשטעלט, אז זיי וועלען מגוגל ווערען אין יאהר ביינצעהנהונ־דערט איין־און־דרייסיג אין קאנסטאנטינאפּאל.

די שיף פיהרט מיך צוריק קיין גאלאטא. קאנ־סטאנטינאפּאל נעהמט זיך שוין צינדען מיט איהרע נאכט־פייער׳ען. נישט מעהר ווי א גאלדענער זוים פון דער זון איז פערבליבען ביים האריזאנט, וואס גיסט זיך צונויף מיט דער סאמעטענער פלאך, און די נאכט פאכעט שוין פון די בערג מיט ווייכע פליגעל. א וואונדערליכע נאכט רוקט זיך אן אויף דער וואונדער־שטאט, לייגט זיך אויף די דאמען און מינארעטען, אויף די שפּיצען פון די אבעליס־קען און דעכער. זיי טרעטען ארויס פינט־שווארץ אנטקעגען די צופלאמטע וואלקענס, אונטער וועל־כע דער קאלך־אויווען פון טאג האלט איצט אין ברענען. א וואונדערליכע נאכט רוקט זיך אן אויף דער וואונדער־שטאט.

מ. דאנציס.

טיף אין כינע

(פון א רייזע)

פון דר. זשאק ק. מאגיט

אין מיינע עקספעדיציעס איבער מאנגאליע האב איך נישט איינמאל זיך אנגעשטויסען אויף אנגע־פאהרענע מענשען פון סוחר'שען קלאס, וואס שטעלט מיט זיך פאר א מאדנעם געמישטען טיפ פון מאנגאל און יוד. אויף מיין בעווף אין דער סינאר־גאגע אין דער מאנגאלישער הויפט־שטאט, אורגע, האב איך זיך אביסעל נעהנטער בעקענט מיט אייניגע פון אט די אנגעפאהרענע. יעגער האט זיך ארויס געוויזען צו זיין א יודישער סוחר פון דער כינעזי־שער פראווינץ סיטשואן. איך האב א סך מאל גע־הערט וועגען אזא יודישען שבט וואס צעהלט זיך אין צעהנדליגער טויזענטער נפשות. אבער איך האב קיינמאל נישט געהאט די געלעגענהייט צו בעזוכען יענעם ווייטען גרעניץ־טייל פון כינע, וואו דער דאזיגער שבט לעבט.

אין יאהר 1923, פאהרענדיג מיט א קאראוואן פון כאנקאי קיין אורגע, האט זיך ביי מיר דער־וועקט א פערלאנג זיך אוועקצולאזען מיט דעם דרום־וועג קיין מאנגאליע. דאס האט אפילו בע־טיט אנצולייגען א וואסערע איבעריגע צוויי טויזענד מייל, אבער איך האב אויסגעקליבען אט דעם לאנ־גען וועג, וואס איז פערבונדען מיט נישט־וויניג איינ־שטעלענישען פארן לעבען פון דעם רייזענדיגען, אבי זיך צו דערשלאגען צו יענע ווייטע, פערבאר־גענע ערטער. ארום זעקס טויזענד מייל פון א לאנג־זאמער, שווערער נסיעה אויף א קליינעם קאטער (א קליין דאמף־שיפעל), וואס האט זיך געשלעפט איבער'ן טייך יאנצזי מיט דער „שנעלקייט" פון נישט מעהר ווי דריי מייל א שעה, האט זיך אונזער קאראוואן, נאך אכט שווערע טעג פאהרען, דערשלעפט ביז צו דער שטאט איטשאן. דא האבען מיר זיך בעווארגט מיט אלע נויטיגע זאכען פאר דער ווייטערדיגער נסיעה און מיר האבען זיך געזעצט אויף אנ'אזוי־גערופענער „דזשאנקא" (א גרעסער רודער־שיפעל), און מיר האבען לאנגזאם זיך אוועק־געלאזט אראפ איבער'ן טייך יאנצזי.

איז נאך פערהאן ערגעץ אין דער וועלט א טייל, וואו מען זאל קענען זיך אנזעהען מיט אזוי פיל נאטור־שעהנקייט און פער'כשופ'ענדיגע לאנדשאפטען, ווי אויף דעם טייך יאנצזי? אויב עס איז דא אזוינס, האב איך עס נישט געזעהען. מען קען אנרופען די טעמזע אין לאנדאן, אדער דעם האדסאן ארום ניו יארק, אבער דאס איז נישט קיין פערגלייך. איבער אט די צוויי טייכען זעהט מען, דער עיקר, גרויסע דאמף־שיפען, וואס קורסירען איבער'ן ים, אדער קלענערע אזויגע שיפען פון אלערליי פארמאטען פון מאדערנער קאנסטרוקציע, אזויגע טייכען ווי די טעמזע און דער האדסאן זע־נען אייגענטליך וואסער־עוועניוס וואס דינען בלויז ווי פערקעהר־מיטלען פאר פערבינדונגען; איבער די פאהרט מען ארום, אבער מען וואוינט נישט אויף די דאזיגע טייכען. עס זענען פערהאן טייכען, אויף וועלכע מען וואוינט אויך. מען וואוינט, למשל, אויף דער גאנגע, אויפ'ן ניל, אויפ'ן מענאם, אבער אלץ נישט אין אזא גרויסע צאהל, ווי עס וואוינען מענשען אויפ'ן טייך יענצזי. דא וואוינט פאקטיש דער גרעסטער טייל פון דער בעפעלקערונג אויפ'ן וואסער. דער טייך יאנצזי האט א בעשטענדיגע איינ־געפונדעוועטע בעפעלקערונג, וואס צעהלט זיך אין די הונדערטער טויזענטער נפשות. דא אויפ'ן וואס־סער ווערט מען געבוירען, דא לעבט מען אפ דאס גאנצע לעבען און דא שטארבט מען — אלץ אויף דעם ברייטען אויבערפלאך פון דער מוטנער, אפט שטורמדיגער יאנצזי. דער טייך שפייזט די מענשען און בעווארגט זיי מיט אלע נויטיגע לעבענס־מיטעל; און די מענשען, וואס וואוינען אויפ'ן טייך, זענען עפעס א מין האלב־מענש, האלב־פיש, וואס קאן שוין נישט לעבען אויף דער יבשה. זיי פיהלען זיך אין דער היים נאר אויף זייערע שיפלעך.

דאס שטעטעל טזיאנדזשאו ליגט אין א טאל ביי נישט קיין גרויסען בארג־טייך, טאיוואן, אין א זעהר שעהנער. מען קאן זאגען, מאיעסטעטישער געגענט. אויף דרום־זייט שפאר'ט זיך אן דאס דא־זיגע שטעטעל אויפ'ן רוקען פון בארג טשוטיאן, וואס איז איינגאנצען בעדעקט מיט ווילדען וואלד. אט דער בארג רוקען איז ביי דער בעפעלקערונג בע־טראכט פאר א זעהר הייליגען. דארט טאר מען נישט גראבען די ערד. אין זיינע וועלדער טאר מען נישט געהען אויף יאגד או זיך נישט צוריהרען מיט א האק צו די ביימער. אט דער־פאר טאקע שטעלט פאר מיט זיך דער דאזיגער בארג־רוקען א מערק־ווירדיג בילד. אז מען שטעלט זיך אוועק אויף איינעם פון זיינע גרינע שפיצען אדער פעלזיגע הויכקייטען, בעקומט זיך נישט־ווילענדיג דער איינ־דרוק, אזוי ווי מען וואלט פלוצים פער־ווארפען געווא־רען אין א ווינקעל פון דער לעגענדארישער „גאל־דענער אייביגקייט".

טסיאנדזשאו איז א שטאט פון קוסטארען און בעל־מלאכה'ס, און איז וואויל בעקאנט אין דעם מזרח־טייל פון כינע מיט די וואונדערבארע לייוונט אויסארבייטונגען אין געניי און געוועב, בעזונדער טעפיכער. די הייזער דארטען זענען כמעט אלע פון איין פאסאן. איין הויז ווי דאס צווייטע. די אונטער שטע גארענס זענען פער'נומען פון קרעמלעך און ווארשטאטען, וואס זענען פון פאר'ענט איינגאנצען אפען; זיי האבען נישט קיין פאדערשטע ווענט. דאס איז נישט נאר צוליב דעם, אז עס זאל זיין בעקוועמער אריינצוקומען, נאר אויך כדי צו האבען א ביסעל מעהר ליכט אין אט די ענגע פינסטער'ע געסלעך. אויבען, אויף די אויבערשטע גארענס, זענען די וואוינונגען. יעדע הויז איז ארומגעהאנגען מיט אהן א שיעור רויטע, געלע, גאלדענע און שווארצע שילדען, — א גאנצער וואלד פון שילדען, וואס דאס פערטונקעלט נאך צום איבעריגען דאס ביסעל ליכט אין די ענגע געסלעך, אזוי דאס א גאס זעהט כסדר אויס, ווי זי וואלט געווען פערזונקען אין אייביגען בין־השמשות. אויף אט די געסלעך איז א שטענדיגער יאריד, א טומעל און א געפילדער. טויזענטער בעבער'דעלטע, לאנג־צעפיגע, אפט האלב נאקעטע פיגורען, יאגען זיך און רייסען זיך אין א געיעג נאך א פערדינסטעל — דער קאמף פאר עק־זיסטענץ. אויף רעכטס און לינקס פון קליינינקע, האלב־פינסטער'ע, פאדוואלנע־חדרים, הערט זיך כסדר פון גאנץ פריה ביז שפעט אין דער נאכט, דאס קלא־פען פון העמערלעך, דער גריל פון זעגען, דאס קנא־קעריי פון סטאנאקעס, א. אז. וו., אומעטום ווערט גע ארבייט אזוי פלייסיג און אזוי געאיילט, אזוי ווי מען וואלט זיך געיאגט ארויסצוועגדיגען א תערשפער־טיגטע בעשטעלונג, וואס מוז פערענדיגט ווערען גאך היינט, וואס פאר אמער־קווירדיגער פלייס! וואס פאר אנ'אומער־מידליכע ארבייטסזאמקייט אין אט דעם כסדר'דיגען האוועו און שאפען! אין אט די ארבייט־ און האנדעלס־קווארטאלען פון טסיאנד זשאו האב איך קיינמאל נישט בעגעגענט קיין יום־טוב'דיגע רוהיגע שפאצירער. פון רוהע ווייסט מען דארט נאר דעמאלט, ווען עס ענדיגט זיך דאס לעבען... דעמאלט זעהט מען איינעם ליגען אויסגע־צויגען רוהיג, איינגעוויקעלט אין א ווייסער דעק. טאקע אין דעמזעלביגען קרעמעל אדער ווארשטאט, וואו ער אליין האט פריהער געהאוועט און געפראג־צעוועט דאס גאנצע לעבען.

די איינוואוינער פון טסיאנדזשאו זענען צום גרעסטען טייל א געמיש פון דער מאנגאלישער און סירישער ראסע. הויכע, פעסט־געבויטע, מיט גוטמוטיגע פנימ'ער, גיבען זיי דעם איינדרוק פון אנ'אומפער'געסליכען טיפ, וואס איז האלב כינעזער, האלב אייראפעער, אדער נישט דאס און נישט דאס. די פנימ'ער זייע'רע זענען ברייט, מיט שטוואס ארויסשטעקענדיגע באקען־ביינער און מיט אזוי־גע־רופענע „רוימישע "נעזער, זייער הויט־קאליר איז א טונקעלער, אויגען שווא־רצע, ציין אומגעווענליך ווייסע, גלאנצענדיגע ווי פערלמוטער, אפטמאל בעגע גענט מען אויך מענער מיט בערד און וואנצעס. די פרויען, ווידע', זענען אין זייער אויסערליכען אויסזעהען היבשליך הינטערשטעליג געגען די מע־נער, אבער נישט זעלטען טרעפט מען אויך פרויען, זעהר שעהנע און סימפאטישע. מען בעגעגענט אפילו נוו'שען זיי אויך גאנץ אריגינעלע און אייגנאר'טיגע שעהנקייטען. די פיגורען, אבער, ביי די איינוואוינער דארטען, סיי ביי די מענער און סיי ביי די פרויען, צייכענען זיך נישט אויס מיט קיין בעזונדער אנציה. איהר זעהט דארט נישט קיין שלאנקייט, נישט קיין פראפארציאנעלקייט אין קערפער־געבוי, נישט קיין בויגיגקייט און אוודאי נישט די לייכטע בעוועגליכ קייט, מיט וועלכע עס צייכענען זיך אויס, למשל, די יבארג־יודען. אבער זיי גיבען דעם איינדרוק פון אגעזונטען, קרעפטיגען טיפ מענשען, דאס דערקלער'ט אויך דער פאקט, וואס בדרך־כלל קומט דארט יע'ע'ר ארויס גאנץ בשלום פון אונטער אנ־אפעראציע צו וועלכע עס ווערט אפילו נישט בעד נוצט קיין אנעסטעטיק. ב ייזיי פערהיילען זיך די וואונדען א סך שנעלער און אויך דערפאלגרייכער דאס איז אויך א זאך, וואס קאן נישט געזאגט ווע־רען וועגען אלע כינעזער אין אלגעמיין.

וואס זיי ווילען פערקויפען

(קארעספאנדענץ פון לייפציג)

— פופצעהן פראצענט פון אלע אויסשטעלערס אויפ'ן איצטיגען לייפציגער יריד זענען אויסלענ־דערס. 26 מדינות קאנקורירען איינע מיט דער אנדערער און ווילען ערא'בערן דאס וועלטמארק. ס'איז אינטערעסאנט צו זעהן וואס זיי ווילען איי־גענטליך פערקויפען:

יאפאן: ווער ס'איז נאך געווען מסופק, אז די יאפאנער וועלען בקרוב פערפלייצען מיט זייערע סחורות דעם גאנצען אייראפעאישען מארק, דער האט עס איצט בעקענט זעהן אויף זייער אויס־שטעלונג אין לייפציג. צעהנער יאהרען האבען מיר צוגעקוקט ווי די קליינע יאפאנטשיקלעך קומען צו אונז „לערנען". — שטיל רוהיג, שטענדיג מיט א שמייכעלע אויף די ליפען, זענען זיי איינגע־דרונגען אין אונזער לעבען, מ'האט נישט געוואוסט, צי לאכען זיי אויס אונז, צי לאכען ווי פאר טפשות... און צעהנער יאהרען האבען זיי שטודירט אונזער מארק, צוגעקוקט זיך וואס מיר מאכען, ווי אזוי מיר מאכען עס, וואס עס קאסט אונז און ווי טייער מיר פערקויפען עס. און זיי זענען א היים געקומען, מיט ביליגע ארבייט און מיט ביליגע מאטעריאלען מאכען זיי אלעס וואס מיר בענויטי־גען בחצי חנם, ווארפען זיי עס אויפ'ן מארק און מיר קוקען צו, ווי זיי דרינגען אריין אין איבער עולם המסח" און ווארפען ארויס אלע אייראפע־אישע קאנקורענטען. וואל, האלץ, פארצעלאן, גלאז, ביינוואל, זיידענצייג, פארפום, ספארט ארטיקלען און שפילעריי בראנזען, פאפיר און טעקסטיל, שיך און קאפעלושען, לעדער און גומי לאמפען און שטיקערייען, עסענווארג און קאנסערווען, שניצע־רייען און שירעמעס, ביציקלען און אויטאס, מיט איין ווארט, אלעס וואס מענשען בענויטיגען, מא־כען זיי און וועלען דערמיט באלד, באלד, פער־פלייצען די גאנצע וועלט

אינדיע: אויך דאס לאנד, וועלכעס מיר קענען לעת דתה פון גאנדיס פאליטישע געשלעגען, האט איצט צום ערשטען מאל אויפ'ן לייפציגער יריד א גאנץ שעהנע אויסשטעלונג. ווער ווייסט אויב נישט אויך פון דאנען וועט באלד אויפשטעהן א קאנקורענט, מיט וועלכען מיר וועלען האבען פיל מיה... דערווייל ווילן אינדיע פערקויפען פעל פון ציגען און לעמער, געדערים, רויה און פון שלאנגען, וועלכע מ'בענויטיגט פאר דער שיך־פאב־ריקאציע, קאקאס, קינסטלערישע זאכען, אויס על־פענביין און זיידענצייג, טעפיכער, מעטאל זאכען און שפילערייען, ספארט־ארטיקלען, לייוונט, פער־שידענע טעען און קרייטעכצער. קאווע, רייז און געווירצען.

קאנאדא: דאס לאנד שטעלט אויך צום ערשטען מאל אויס. אין א זעהר שעהנעם, גרויסען קינסטלעריש־אויסגעפיהרטען שטאנד זעהען מיר: תביאה או' מצהל, מילך און מילך פראדוקטען, פער־שידענע אויבסען, פרישע און געטרוקענטע, מינע־ראלען און מעטאל, האלץ, פאפיר, בוי מאטעריאל, מאשינען, מעבעל, גומי, אויטאמאבילען, לעדער, שיך, שטאף און קליידער, גלאז, מוזיק־אינסטרו־מענטען און כעמישע פראדוקטען.

טערקיי: שטעלט אויך אויס צום ער־שטען מאל, בלויז תוצרת הארץ: טאבאק, פייגען, ראזינקעס, אליוועס, טרויבען, גיס און צהל. די דאזיגע אויסשטעלונג האט אויך א נאציאנאלען כא־ראקטער: ביי יעדער געלעגענהייט דערצעהלט מען יעדען, אז טערקיי איז היינט נישט מעהר קיין אזיאטישע מדינה, נאר אנ'אייראפעאישע רעפובליק און מוסטאפא קעמאל, דער נייער טערקישער פרע־זידענט געהט נישט ערפ אפילו אויף א מינוט אויס'ן מויל פון די אראנזשערען. זיין בילד ווערט פערשפרייט צווישען אלע געסט פונ'ם לייפצי־גער יריד.

דענעמארק: שטעלט אויך אויס צום ערשטען מאל, הויפטזעכליך קונסט־ארטיקלען. די דענישע פארצעלאן־פאבריקאציע איז כמעט די על־טעסטע אין אייראפא און קאפענהאגענער פארצע־לאן געפינט זיך אין די פאלאצען פון אלע רייכע לייט אויף דער וועלט. היינט מאכען זיי שוין אויך ביליגערע זאכען, וועלכע זענען זעהר שעהן. חוץ לזה שטעלען זיי אויס די בעריהמטע דענישע פו־טער, קעז, שנאפס אין סחורות פון מעטאל.

די איבעריגע לענדער ווי: ענגלאנד, פראנק־רייך, עסטרייך, שווייץ, טשעכאסלאוואקיי, איטאליע, שפאניען, רוסלאנד און אונגארן ברענגען דאסמאל ווידער זייער איגדוסטרי און קונסט־ארטיקלען, ווי צו די פריהערדיגע לייפציגער ירידים. עס זענען אומעטום געמאכט געווארען גרויסע אנשטרענגונגען בכדי די פרייזען ביליגער צו מאכען און צום גרעס־טען טייל איז עס אויך געקומען צו גאנץ שעהנע געשעפטען.

ז. האבער.

„מיינע צוויי דייטשע"...

טראגעדיע פון א פאריזער יודישען יונגענמאן, וועלכער האט חתונה געהאט מיט א דייטשקע

פאריז.

קומט ארויס עפעס גוטס פון געמישטע חתונות?

— די אלע, וועלכע רעדען וועגען דער פראגע וואלטען פון צייט צו צייט געקענט עפעס זיך אויסלערנען און צוזעהען אין פאריזער געריכט פאר גט־פראצעסען, מען זעהט אפט, מען הערט אפט ווי די ראסען־פערשידענהייטען ווערען אזוי שארף נאך דער חתונה. פריהער איז אלעס געווען גוט:

— דו, מיין איינציגע!

— דו, חלום מיינער! —

— יוד, נישט־יוד? — אה! — מיר שטעהען העכער פון דעם! —

— מיר ליבען זיך! —

— אויף אייביג, אויף אייביג! —

נאר ווער קען אויסרעכענען די אייביגקייט?

— בפרט אין ליבע....

געהט זיך א גאר קורצע „אייביגקייט" — א „אייביגקייטעלע" — און מיט אמאל דערפיהלען זיך צוויי פרעמדע מענשען געבונדען מיט א שווע־רער קייט! — דעם יוד' ציהט צו זיינע, צו זיין אלטען לעבענס־שטייגער, דעם נישט־יוד ציהט אויך צו זיינע און עס הויבט זיך אן די גרויסע, די שווערע טראגעדיע, וועלכע קאסט אפט ביידענס גליק, ביידענס רוה און ביידענס שטרעבונגען.

נאך מעהר איז, ווען איינער בלייבט בלויז איינער מיט'ן גרויסען צער פון ענטוישען, מיט דעם געפיהל פון א שווערען אומפער'געסליכען פעהלער!

* * *

משה ק. האט פון דעם אלעמען נישט געטראכט אין 1927, ווען ער האט אין דער מעריע פון 20. ארראנדיסמאן געפיהרט אונטערן ארים די בלאנדע עממא־הערטא ב. משה ק. איז געווען א פויל־שער יוד, עממא־הערטא ב. — א דייטשקע, אנ־אמת'ע בלאנדע דייטשקע, מיט העלע בלויע אוי־גען מיט א פולער נשמה ליבע —

ביידע האבען געטראכט:

— יוד — נישט־יוד — לאמיר זיך פער'איי־ניגען, פערברידערן אונטער די הייליגע פליגלען פון דער ליבע....

עס איז שוין געווען אזוי צו טראכטען....

און משה ק. האט געפיהלט, אז ער בעגעהט איצט ביים מער נישט בלויז א טאט פון פערזענ־ליכער וויכטיגקייט, נאר כמעט פון אלמענשליכער וויכטיגקייט: —

— אויס דאסע, אויס רעליגיע!

האט ער איהר געמורמעלט אין אויער.

און עממא־הערטא האט ווי א בלינדער חלום צוריק געפליסטער'ט: —

— נאר ליבע! — ליבע מיין שאץ! —

* * *

נאכדעם איז געבוירען געווארען א קינד בלאנד דאס קעפעל און בלוי די אויגעלעך.

— די „מוטער" — האבען אלע בעקאנטע, דייטשען געזאגט — איינגאנצען די מאמע.

און דאס צווייטע קינד איז אויך אזוי געווען. א העל קעפעל, ווי פלאקס, און בלויע אויגעלעך, עממא־הערטא איז געווען ענטציקט. משה'לע האט זיך עפעס דערפיהלט פרעמד:

— עפעס נישט מיינע קינדער!

ער האט געקוקט אויף זיי און געטראכט:

— מיינע צוויי דייטשען!

אבער ביידע יונגלעך האט מען גע'מל'ט. איז די מוטער געווארען ברוגז:

— וואס האט מען צו מיינע קינדער?

עס איז געווארען א שלעכט לעבען.

אנשטאט ליבע, זענען געווען זארגען.

און צו דער פרנסה האט מען געמוזט צו־בארגען....

מען האט זיך אנגעהויבען קריגען און מען האט דערהער'ט:

— דו, יודע! —

— דו, יעקע נאר!

א יאהר נאך א יאהר איז דורך. און איין טאג איז „יעקע נאר" פערשוואונדען צוזאמען מיט בייַ־דע קינדער. אין דער זעלבער צייט, איז אויך פערשוואונדען געווארען א בעקאנטער דייטשער יונג גערמאן. מען האט געגומען נאכזוכען און משה ק. האט זיך גלייך דערוואוסט, אז זיין פרוי איז אין דייטשלאנד מיט דעם דייטשען געליבטען. די קינדער האט זי איבערגעגעבען איהר מוטער צו ערציהען און צו „ענטיודישען".

איז נעבעך משה געווארען זעהר און זעהר טרויעריג.

אוי — אוי — האט ער געקרעכצט. דאס איז געבליבען פון אלע מיינע גליקען, פון אלע מיינע האפנונגען! —

און מ'האט אנגעגעבען א ביטע וועגען א גט! דערווייל איז דאס ווייב צוריקגעקומען און געגומען איבערבעטען דעם „יודע".

האט דער „יודע" געזאגט:

— ניין! — צו שפעט! —

האט זי שטארק געבעטען און דער יוד האט געזאגט: — יא!

איז זי געבליבען מיט איהם און צוגעזאגט אראפברענגען די קינדער.

זי האט זיך טאקע גלייך געזעצט שרייבען א א בריף צו איהר מוטער.

פאלט דעם „יודע" משה איין אריינצוקוקען אין איהר בריף און עס ווערט איהם פינסטער אין די אויגען.

— מאמא, — שרייבט זי — זאג מיין געליב־טען, אז אלעס געהט גוט. דער „פערפלוכטער יודע" האט מיר געגלויבט און איך וועל ביי איהם ארויסקריגען געלד און דאן קום איך גלייך צוריק צו איהם. איהר פערשטעהט, ווי מיר איז שווער צו בלייבען ביים „יודע".

האט דער יוד ארויסגעריסען דעם בריף און בייגעלייגט צו די געריכטס־אקטען.

אדוואקאט מארסעל סקאפ האט איהם פערטיי־דיגט און בעוויזען די שווערע לאגע פון דעם יודי־שען פאטער און געבעטען דעם ריכטער ארויס־טראגען א גט־אורטייל, און די קינדער ארויסגע־בען דעם פאטער.

דאס געריכט האט טאקע אזוי צוגע'פסק'ענט.

ווי אזוי־זשע קריגט מען איצט אראפ די קינ־דער פון דייטשלאנד?

און צי וואקסען נישט איצט צוויי פרעמדע זיהן ביים יודישען פאטער?

ווען די בלינדע ליבע ווערט צעשוואומען....

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דאנערשטאג ב 10 אדר ב' תרצ"ב

מערץ

זון-אויפגאנג 6.21
זון-אונטערגאנג 5.24

יודישער אנגעשטעלטער ברענט אויס די אויגען ביי זייז בעל-הבית'טע און רויבט צו 250 דאלאר

שרעקליכער נקמה-אקט אין מיטען העלען טאג

דעם אנפאלער דראהט א שטאנד-געריכט

(2) מיט עטליכע יאהר צוריק, האט דאס פארפאלק איצעק און חוה שווארצבארד (11 ליסטאפאד 42) געפיהרט א מאנופאקטור-געשעפט. אין דעם געשעפט האט געארבייט אנ'אנגעשטעלטער דער 26-יאהריגער צוור קערשטיין (מעלטשארסקא 4). דאס געשעפט איז גוט געגאנגען. נאר נאכ'ן טויט פון איצעק שווארצבערג, האבען זיך די געשעפטען פערערגערט.

די אלמנה האט דאן דעם אנגעשטעלטען קערשטיינ'ען צוגענומען אלס שותף. מיט צוויי וואכען צוריק איז צווישען זיי אויסגעבראכען א מחלוקה, צוליב וואס קערשטיין איז ארויסגעטרעטען אלס שותף.

נעכטען, ווען חוה שווארצבארד איז געגאנגען ערלעדיגען א געשעפטליכען עניין אין דער פירמע „טשענסטאכאוויאן" (פעטריקויער 159) איז איהר ענטגעגענגעקומען קערשטיין. ער האט זי אריינגערופען אין טויער פעטריקויער 164, וואו זיי האבען געפיהרט א קורצען געשפרעך. אין וועלכען ק. האט געפאדערט. אז די שותפ'טע זאל איהם אפגעבען א חוב פון 4 טויזענד זל. אז זי האט איהם אפגעזאגט, האט ער ארויסגעכאפט פון דער קעשענע א פלעשל מיט זאלץ-זויער און איהר אפגעגאסען ס'פנים. דערביי האט קערשטיין ארויסגעכאפט ביי דער שווארצבארד דעם האנד-בייטעל מיט 250 דאלאר און גענומען אנטלויפען.

אויפ'ן געוואלד פון דער אפגעבריהטער חוה שווארצבארד, האבען די דורכגעהער זיך געלאזט נאך קערשטיינען און איהם געכאפט.

אין קאמיסאריאט האט מען ביי איהם דאס געלד שוין נישט געפונען. מ'איז איהם דעריבער חושד, אז די 250 דאלאר האט ער פריצען איבערגעגעבען באלד נאכ'ן אנפאל.

די שווער-פערוואונדעטע איז אין אנ'ערנסטען צושטאנד אפגעפיהרט געווארען אין איהר וואוינונג.

אין אויספארשונגס-אמט האט קערשטיין ערקלערט, אז חוה שווארצבארד איז איהם שולדיג 4 טויזענד זל., וואס זי האט איהם נישט געוואלט אפגעבען. אויך ביי דער לעצטער בעגעגעניש האט זי איהם אפגעזאגט דעם חוב. ער איז דעריבער געווארען אזוי שטארק אין כעס, אז ער האט איהר אויסגעברענט די אויגען. ער לייקענט אבער, אז ער זאל ביי איהר האבען צוגענומען געלד.

חוה שווארצבארד דאגעגען ערקלערט, אז זי איז טאקע קערשטיינ'ען שולדיג 4 טויזענד זל., אז ער האט ביי איהר זיכער צוגענומען דעם האנד-בייטעל מיט 250 דאלאר. דעם האנד-בייטעל האט ער אוועקגעווארפען אין טויער.

קערשטיין איז איינגעזעצט געווארען אין דער תפיסה אויף מילשא. די אויספארשונג ווערט געפיהרט אין דער פראצעדור פון שטאנד-געריכט.

דער אנפאל איז ביז איצט א געהיימניש, וועלכער וועט האפענטליך בקרוב אויפגעקלערט ווערען.

וויצע פרעז. דר. וויעלינסקי ווידער בעפרייט געווארען

נעכטיגער סענסאציאנעלער פראצעס קוק-וויעלינסקי אין קרייז-געריכט

נעכטען איז אין קרייז-געריכט צום צווייטען מאל פארגעקומען דער סענסאציאנעלער פראצעס פון לאווניק קוק געגען וויצע-פרעזידענט ד"ר וויעלינסקי.

ווי בעוואוסט האט לאווניק קוק פערפיהרט א פראצעס געגען ד"ר וויעלינסקי פאר עפענטליכע בעליידיגונג אויף א זיצונג פון שטאט-ראט, וואו ד"ר וו. האט דעם לאווניק קוק בעשולדיגט אין מיסברויכען.

וועגען דעם איז געוועהלט געווארען א ספעציעלע ראטמענער-קאמיסיע, וועלכע האט קיק'ן רעהאבילירט, קומענדיג צום בעשלוס, אז די בעשולדיגונגען זענען גרונדלאז.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט לאווניק קוק איינגעקלאגט ד"ר וויעלינסקי'ן פאר בעליידיגונג. אויפ'ן ערשטען פראצעס, האט דאס געריכט ד"ר וויעלינסקין בעפרייט פון יעדער שולד.

לאווניק קוק נישט צופרידען פון פסק-דין, האט אפעלירט צום קרייז-געריכט און נעכטען איז פארגעקומען דער פראצעס. אין נאמען פון לאווניק קוק איז ארויסגעטרעטען אדוו. בושעושינסקי, און אין נאמען פון אנגעקלאגטען אדוו. קאבילינסקי.

צום פראצעס זענען ארויסגערופען געווארען א גאנצע רייע עדות, וועלכע רעקרוטירען זיך פון בעקאנטע געזעלשאפטליכע טוער, ווי פרעזידענט זשעמיענצקי, וויצע פרעזידענט ראזאלסקי, לאווניק מארטאל, דיר. הארטמאן, נויגאלדבערג, ראטמאן אישע מאיר ביאלע, סעקרעטאר פון מאגיסטראט-פרעזידיום איינענקעל, לייטער פון פערבאנד פון שטעטישע ארבייטער – וואידאן, ישראל טילער, אפרים טילער, מיעטשיסלאוו שטערנבערג, רעפערענט פון דער פרעסע-אפטיילונג – פאלעצקי, די ראטמענער אינוש. וואיעוואודזקי און פייפער א. אנד.

אדוו. קאבילינסקי האט פערלאנגט אנולירען דעם פראצעס אנוואזענדיג, אז אויך אין דער ערשטער אינסטאנץ איז דער בעשולדיגטער בעפרייט געווארען.

דער צווייטער האט גערעדט אדוו. בושעושינסקי, וועלכער האט געבעטען אפצווארפען דעם פארשלאג פון אדוו. קאבילינסקי.

נאך א בעראטונג, האט דאס געריכט בעשלאסען אפצווארפען אדוו. קאבילינסקי'ס פארשלאג. די זיצונג איז איבערגעריסען געווארען ביז 3 נאכמיטאג.

האלב 5 ווערט די זיצונג ווידער געעפענט. דער ערשטער ווערט אויסגעהערט פרעזידענט זשעמיענצקי. דער פארזיצער אפעלירט צו די צדדים, מ'זאל נישט איבערחזר'ן דאס, וואס איז שוין איינמאל פראטאקאלירט געווארען אויף דער ערשטער געריכט-זיצונג. אגב בעמערקט דער פארזיצער, אז ער וועט נישט דערלאזען צו קיין שום פארטיי-פאלעמיק.

פרעזידענט זשעמיענצקי גיט איבער, אז די צוויי געשפרעכען. די ערשטע פון פרעזידענט'ס קאבינעט האט געדויערט א גאנץ קורצע צייט און איז געווען אונטער פיער אויגען. ווייטער, ערקלערט דער עדות, אז די אלע קלאנגען און ווערסיעס, וואס זענען פערשפרייט געווארען וועגען לאווניק קוק, האט איהם ד"ר וויעלינסקי דערציהלט, אז דער אינפארמאטאר קען זיין דער רעפערענט פון דער פרעסע-אפטיילונג ביים מאגיסטראט—פילעצקי. אז דער צווייטער געשפרעך אין זיין קאבינעט איז געפיהרט געווארען אהן פילעצקיס אנוועזענהייט.

אויף דער פראגע פון פארזיצער, ווי האט דער עדות טראקטירט די אלע קלאנגען ? פערזענליך, ערקלערט דער עדות, כ'האב זיי בעטראכט פאר נישט ריכטיגע.

אויף דער פראגע פון אדוו. בושעושינסקי צו אין פרעזידענטס קאבינעט איז געווען א רייד וועגען פערדינסטען, ענטפערט דער עדות — ניין.

נאך דעם ווי ס'ווערט נאך אויסגעהערט דער עדות פאלעצקי און אנדערע עדות, וועלכע ברענגען נישט אריין קיין נייעס, רעדט דער פראקוראר און די אדוואקאטען פון ביידע צדדים.

נאך א קורצע בעראטונג, טראגט דאס געריכט ארויס א פסק-דין, לויט וועלכען ד"ר וויעלינסקי ווערט בעפרייט פון יעדער שולד.

נאכ'ן ארויסזאגען דעם פסק-דין, בעט לאווניק קוקס בעפולמעכטיגטער, אדוו. בזשעזשינסקי צו פראטאקאלירען, אז ער טראגט אריין א קאסאציע-אנקלאגע.

דער פאר חגא-האנדעל

(אג) אין צוזאמענהאנג מיט דער נאהענטער חגא, וועלען די געשעפטען מעגען אפען זיין פאר דער יום-טוב-וואך מיט 2 שעה לענגער ביז 9 אוו. זונטאג, ד. 20 ד. ח. וועלען די געשעפטען מעגען אפען זיין פון 1 ביז 6 אוונד.

עמעריטור-רעכט וועלען האבען לעהרער'ס נאך 5 יאהר ארבייט

בעשלוס פון דער בודזשעט-קאמיסיע ביים סיים

(2) ווי דער לעהרער-פעראיין טיילט מיט, איז די נאוועלע פון עמעריטורען-אוסטאוו געענדערט געווארען דורכ'ן סיים אויף אזא אופן, אז פון איצט אן, וועלען לעהרער'ס שוין בעקומען עמעריטור נאך 5 יאהר ארבייט, אויב די אומפעהיגקייט צו דער ארבייט איז געקומען צוליב א קראנקהייט.

א 4-יעהריג קינד אראפגעשלינגען א פינגערל

(א) אויף שענקיעוויטשא 11 האט די 4 יעהריגע באשא מארגענשטערן אראפגעשלינגען א פינגערל. דעם דאקטאר פון דער פאגאטאוויע איז געלונגען דעם קינד אפצוראטעווען.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון זשורנאליסטען-סינדיקאט

זונטאג, דעם 13. מערץ, האלב 4 נאכמיטאג אין ערשטען טערמין און 4 א זייגער אין צווייטען טערמין, אהן אונטערשיד אויף דער צאהל אנוועזענדע, קומט פאר אין לאקאל פון סינדיקאט, אנדזשעיא 6, אנ'אויסערגעוועהנליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון די מיטגלידער פון לאדזער זשורנאליסטען-סינדיקאט.

אויף דער טאג-ארדנונג געפינט זיך: 1) בעריכט פון לעצטען צוזאמענפאהר אין ווארשא, 2) בעשטעטיגען די ענדערונגען פון סטאטוט, 3) אננעהמען דעם רעגולאמין פאר די אלגעמיינע פערזאמלונגען, 4) בעפולמעכטיגען די פערזאמלונג ענטגילטיג איבערצונעהמען דאס גרונט-שטיק אין סאקאלניקי.

אנגעשטעלטע פון דער קר. קאסע ראטעווען 2 דערטרונקענע יונגלעך

די רעטער ליגען איצט געפעהרליך קראנק

(2) נעבען קראוזעס צעגעלניע, נעבען פארק „ווענעציא" אויפ'ן פאביאניצער שאסע, האבען זיך צוויי יונגלעך געגליטשט אויפ'ן אייז. פלוצלינג האט זיך דאס אייז איינגעבראכען און ביידע יונגלעך זענען ארונטער אונטער'ן אייז.

אויף די הילף-רופען פון די יונגלעך איז פון דעם גראד אדורכפאהרענדען לאסט-אויטא פון דער לאדזער קר. קאסע אראפגעשפרונגען צוויי בעאמטע אדאמטשעווסקי און פיעגטע, זענען אריין אין טייך און ארויסגעראטעוועט ביידע יונגלעך, וועלכע זיי האבען אויך געמאכט א קינסטליכען אטעם.

ביידע רעטער ליגען איצט געפעהרליך קראנק פון א שטארקער דערקיהלונג.

ארימע קראנקע בעקומען אומזיסטע באהן-בילעטען

פון די שפיטאלען אהיים אין זייערע וואוינונגען

(2) די לאדזער שפיטאלען איז מיטגעטיילט געווארען פון פינאנץ-מיניסטעריום, אז לויט א פערארדנונג פון באהן-מיניסטעריום, וועלען ארימע קראנקע, וואס היילען זיך אין די שפיטאלען אויף די קאסטען פון די מאגיסטראטען, האבען די רעכט צו געניסען פון אומזיסטע באהן-בילעטען אהיימצופאהרען אין זייערע וואוינערטער.

די ארימע, וואס געניסען נישט פון דער קר קאסע, גיבען די באהן-קאסעס ארויס אומזיסטע באהן-בילעטען 3-טע קלאס.

וואנטוריסטן בעפאלן א פאליציאנט

ווערען פערמשפט צו 6 חדשים תפיסה

(2) אויף וואדנא גאס האט דער פאליציאנט גארניס בעוואלט ארעסטירען פיער וואנטוריסטען. איינער פון זיי עדווארד בזשעזשינסקי האט זיך דאן געווארפען אויפ'ן פאליציאנט און געגעבען א זעץ אין פנים. די איבריגע וואנטוריסטען האבען בזשעזשינסקין נישט געלאזט ארעסטירען. מיט דער הילף פון דער פאליציי זענען זיי אפגעפיהרט געווארען אין קאמיסאריאט. נעכטען זענען זיי אלע געשטאנען פארן געריכט. קראקאוטשיק, אשעצקי און פסוק זענען פערמשפט געווארען צו 6 חדשים. די איבריגע צו דריי חדשים תפיסה.

שוין היינט די ציהונג
— פון דער 5-טער קלאס —
יעדער קויפט זיך א גליקס-לאז אין דער איינציגער גליקל'כסטער קאלעקטור
ס. יאטקא
פיעטריקאווער 22
פיעטריקאווער 66
פאביאניץ, פל. דאמבר. 3.

פון האנדעלס-געריכט

אופאדלאשטש פון דער פירמע „סעטאם" זאל אויפגעהויבן ווערן

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, איז דער פירמע „סעטאם" פערעפענטליכט געווארען אנ'—אופאדלאשטש אויפ'ן פערלאנג פון אדוו. מאנטלאק און ווי מיר ווייסען, האט די פירמע דורך איהר בעפולמעכטיגטען אדוו. ווייצמאן אריינגעטראגען אנ'אפאזיציע, פערלאנגענדיג אויפצוהויבען דעם אופאדלאשטש.

עהערנעכטען איז פארגעקומען די ערשטע קרעדיטארען-פערזאמלונג מיט'ן צוועק צו וועהלען קאנדידאטען אויף סינדיקען, אלס קאנדידאטען זייך ציטווייליגע סינדיקען זענען געוועהלט געווארען די אדוואקאטען סטופילקאווסקי, סטאזשקאווסקי און לאכמאנאוויטש.

אויף דער נאהענטער זיצונג פון האנדעלס-געריכט וועט בעהאנדעלט ווערען די אפעליציע פון דער פירמע וועגען אויפהויבען דעם אופאדלאשטש. ווי ס'איז פאראויסצוזעהען וועט דער אופאדלאשטש אויפגעהויבען ווערען צוליב דעם וואס דער גרעסטער טייל קרעדיטארען זענען פאר אויפהייבען דעם אופאדלאשטש.

די פאבריק איז די גאנצע צייט זייט'ן פערעפענטליכען דעם אופאדלאשטש טעטיג אהן איבערייס.

צוזאמענפאהר פון פוטער-און מילכווארג-פראדוצענטען אין ווארשא

דעם 12-טען ד. ח. וועט אין ווארשא פארקומען א צוזאמענפאהר פון די פוטער-און מילכווארג-פראדוצענטען און עקספארטערען, כדי אויסציארבייטען א סטאטוט פאר אנ'אלפוילישען פערבאנד.

„די איצטיגע לאַגע אין ציוניזם"

(רעפעראַט פון בערל לאָקער אין פילהאַרמאָניע)

ווי מיר האָבן שוין געכטען געשריבען האָט דער בעקאַנטער פיהרער און מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע ה' בערל לאָקער געהאַלטען אַ רעפעראַט אויף דער אויבענדערמאָנטער טעמע. דער רעדנער האָט צווישען אַנד. געזאָגט:

„נישט אין אַ לייכטען מאָמענט קום איך צו אייך יודישע מאַסען, צו רעדען וועגען דער לאַגע אין ציוניזם. מיר לעבען אין אַ צייט, וואָס פאָדערט די פולע אויפמערקזאַמקייט פון דער יודישער וועלט. וואָס טראַכטען מיר ווי גובר צו זיין די שוועריגקייטען אויף וועלכע מיר טרעפען זיך אָן און ווי האַלט עס מיט'ן ציוניזם אין דער וועלט?

עס חזרט זיך יעצט איבער די אַלטע געשיכטע וואָס די שונאים פון ציוניזם ערקלערען, אַז דער ציוניזם איז טויט. פון לינקס און רעכטס הערט מען נישט אויף דער קאַמף געגען אונז. אָבער מיר קענען זיך נישט בעפרייען פון דער שווערער לאַגע אין וועלכער דאָס גאַנצע יודישע פאָלק געפינט זיך אין דער גאַנצער וועלט. מען דאַרף נאָר אָנווייזען אַז קיין בעוועגונג ביי קיין שום פאָלק האָט נישט בעוויזען אַזעלכע וואונדער צו שאַפען. מיר זענען נישט יוויט פון רעאַליזם. מיר האָבן אַריינגעטראָגען גרויסע מאָמענטען אין דעם גרויסען אויפטו וואָס הייסט ארץ־ישראל. מיר האָבן רעוואָלוציאָניזירט די מאַסען און אויפגעוועקט זיי צו אַ נייעם סאָציאַלען און נאַציאָנאַלען לעבען, ענדערענדיג אינגאַנצען די סטרוקטור און דעם עקאָנאָמישען פנים פון דעם יודישען קיבוץ. שאַפענדיג אַ יודישען סעקטאָר אין ארץ־ישראל.

דער יודישער אַרבייטער אין גלות איז בעשעפטיגט נאָר אין דער געברויכס־פּראָדוקציע ווי: שוסטעריי, סטאָלעריי, שניידעריי און אַנדערע קלענערע צווייגען. גלייכצייטיג בילדען זיי סאָציאַל אַ מינימאַלען פּראָצענט פון דער בעפעלקערונג. דאַגעגען אין ארץ־ישראל בילדעט דער אַרבייטער־קלאַס פערציג פּראָצענט פון דער בעפעלקערונג דערפון פינפאונצוואַנציג פּראָצענט אין דער לאַנדווירטשאַפט. אין קיין שום לאַנד פון דער וועלט לאָזט זיך נישט בעמערקען אַז די יודישע מאַסען זאָלען פערנעהמען אַזעלכע פּאָליטישע און עקאָנאָמישע גרונט־פּאָזיציעס ווי אין ארץ־ישראל.

דאָס, וואָס איז ביז איצט פערווירקליכט געוואָרען, דאָס איז נ' בזעיר אַנפּין, מיר ווילען אַ פופציג־פאַכיגער פערגרעסערונג פון דער ביז־איצטיגער דערגרייכונג.

קיין שום כוח קאָן נישט שטערען דעם ציוניזם.

אמת, די שוועריגקייטען זענען גרויס. די מאַנדאַטאָר־מאַכט לייגט שטרויכעל־שטיינער אין אונזער ענטוויקלונגס־וועג. אמת, ווער עס מיינט, אַז מיט געבען אונז די באַלפור־דעקלאַראַציע טראָגט מען אונז אונטער ארץ־ישראל אויף אַ טעלער — דער איז אין אַ טעות. די וועלט לעבט איבער איצט אַ גרויסען קריזיס. אימפּעריאַליסטישע לענדער וואַקלען זיך אין זייער עקזיסטענץ. ראַסען שטעהען אויף פון זייער היסטאָרישען שלאָף. ארץ־ישראל שטייט אין סאַמע צענטער פון דער אויפמערקזאַמקייט פון די וועלט־אינטערעסען, ווייל ענגלאַנד פיהרט איהר דורכזיכטיגע אימפּעריאַליסטישע פּאָליטיק.

מיר שטיצען זיך אויף דער אמונה און די כוחות פון דער אַרבייטענדיגער, ציוניסטישער מאַסע, וועלכע ראַנגעלט זיך און בויט אויף שטופּענווייז פּאַלעסטינע.

מיר האָבן איצט טענות צו ענגלאַנד. ערשטענס וועט די פעלקער־ליגע נישט צונעהמען דעם מאַנדאַט פון ענגלאַנד און דערווייל איז נאָך נישטאָ אַ צווייטער, וואָס וויל שוין איבערנעהמען דעם עול פון מאַנדאַט אויף ארץ־ישראל.

מיר קענען נישט ערקלערען ענגלאַנד קיין קריג.

ווי ס'מיינען אַ סך פון אונז. דאָס איז אַ קאַמף פון נישט קיין גלייכע כוחות, מיר האָבן נישט קיין האַרמאַטען און קיין מיליטער, וואָס זאָל צווינגען ענגלאַנד נאָכצוגעבען אונזערע גערעכטע פאָדערונגען. מיר קענען זיך נישט איינרעדען אַז מיר זענען פיזיש שטאַרק. מיר מוזען שטענדיג פרעגען: יודיש פאָלק, וואו איז דיין כוח? און אַלע איבעריגע רייך האָבן קיין שום ווערט.

די גאונים פון זאונזער פאָלק, פון איין זייט הערצל, און פון דער צווייטער זייט באָראָכאָוו, האָבן ענטפלעקט די לעבעדיגע כוחות פון אַ פאָלק, וואָס האָט זיך געפינען אין אַ שטענדיגער אומנאָרמאַלקייט און ביי נישט זיכערע פרנסות און וואָס איז נאַציאָנאַל דעגענערירט. זיי האָבן פאַר דער אינטערנאַציאָנאַלער וועלט פּראָקלאַמירט די יודען־פראַגע געשטיצט אויף דער גרויסער פאָלקס־נויט.

מעגען דער מופטי, און די ענגלישע אַדמיניסטראַציע צוזאַמען מיט אַלע שונאים בעקעמפען אונזער ווערק, איז דאָס אַלעס אויסערליכע ערשיינונגען, גרויסע היפּער־קאָמבינאַציעס פאַר דער וועלט. די יודישע עפענטליכע מיינונג ווערט נישט געוואויר פון דער גרויסער קאָנסטרוקטיווער אַרבייט, וואָס ווערט געמאַכט אין פּאַלעסטינע.

די וועלט איז שוין לאַנג אַוועק פון דער גאָלדענער פּראָספּעריטי, און דאָך ווערען געבויט אַ סך הייזער און גרויסע פּלאַנטאַציעס ווערען געפלאַנצט און די אַרבייטסלאָזיגקייט איז אונבעדייטענדיג אין ארץ־ישראל אין פערגלייך מיט אַנדערע לענדער.

דאָס, וואָס איז געשאַפען געוואָרען איז א דבר של קימת פאר אונז.

דאָס שליסען די טויערען האָט אונז נישט אָפּגעשוואַכט, פערקעהרט מיר זאַמלען איצט אַלע כוחות כדי זיך צו פערפעסטיגען אויף אונזערע פּאָזיציעס, דאָס איז אויך אַ אָנזאָג פון אַ נייער אָפענסיווע וואָס דאַרף קומען גאָר בקרוב. מען האָט אונז נאָך מיט פופציג יאָהר צוריק פערשריגען סיי אין דער פּרעסע און אויף פערזאַמלונגען פאַר שוואַרצזעהער און אַלס קלאָג־מוטערס די אַלע אַרגומענטען פאַלען שוין אָפּ היינט, די ליבעראַלע פערענטפערונג פון דער יודען־פראַגע אין אַלע לענדער איז שוין פון לאַנג באַנקראָט.

אַפילו יעצט, אין דער ביטערער צייט, וואָס דער ציוניזם לעבט איבער, איז אַריינגעקומען איבער צעהן טויזענד עולים אין לאַנד, וואָס אַפילו די ענגלישע אַדמיניסטראַציע האָט געמוזט בעשטעטיגען אין דער לעצטער פאָלקס־ציילונג. יודען וועלען נישט אויפהערען זיך אַריינצורייסען אין ארץ־ישראל גרויס איז די אמונה, דער כוח און דער אידעאַליזם בּיי דער יודישער אַרבייטערשאַפט און דער ציוניסטישער וועלט. די אַלע צייטווייליגע קאָניונקטורען וועלען אונז נישט ברעכען. מיר בויען נישט אויף דעקלאַראַציעס. בעסער געזאָגט, אויף דעקלאַמאַציעס.

דער רעדנער געהט איבער צו ענטפערען אויף די לעצטע אָנגריפען פון רעוויזיאָניסטישען לאַגער געגען דער עקזעקוטיווע און זאָגט ווייטער: „מיר מוזען ווי אַמשאַרפסטען בעקעמפען די היסטערישע זאַציע פון דעם רעוויזיאָניסטישען טייל פון ציוניזם, מען וויל בעאיינפלוסען די יוגענד אַז מיר, די עקזעקוטיווע זענען אין אַלעם שולדיג.

דער שליח פון דער ענגלישער רעגירונג וואָס פאָרשט איצט די לאַגע אין לאַנד, ווייסען מיר נישט ווי דער בעריכט וועט אויספאַלען, צי [illegible] שלעכט אפשר וועט אָפיציעל זיין דער פרענטש־בעריכט אַ שלעכטער אָבער מיר מוזען צוואַרטען מיט געדולד אויף די אָפיציעלע בעריכטען. די עקזעקוטיווע וועט געבען אַ טויט־קלאַפּ די בלבולים, וואָס סימפּסאָן האָט געגעבען און די אַלע איבעריגע שלעכטע בעריכטען. מיר מוזען יעצט אין לאָנדאָן

פיהרען א טאָג־טעגליכען קאַמף פאַר עפענען די צוגעמאַכטע טויערן

פאַר די חלוצים און מיטעלשטאַנד און האָבען די מעגליכקייט ווייטער צו קויפען באָדען פריי אין פּאַלעסטינע. מאַקדאָנאַלדס בריף מוז בעקומען קראַפט און לעבען. עס מוז בעהערשען דאָס גרעסטע געפיהל פון אחריות די ציוניסטישע מאַסען. אפשר וועט אויסקומען גאָר אין קורצען אַז די עקזעקוטיווע וועט ווידער אַמאָל רופען די יודישע וועלט צו מאַניפעסטירען דעם אומבויגזאַמען ווילען, אַז יודען פאָדערען זייערע נאַציאָנאַלע רעכט אויף ארץ־ישראל. וואַרט אויף דעם רוף פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע! מיר מוזען בעהערשען די איצטיגע פּאַניק, כדי נישט צו שטערען די נויטיגע הילפס־פאָנדען פאַר'ן אויפבוי פון לאַנד.

מיר האָפען און גלויבען אין דער קראַפט פון דער ריזיגער נויט וואָס דאָס יודישע פאָלק לעבט איבער, אַז דער ציוניזם וועט ווערען פערווירקליכט. מיר גייען אַנטגעגען אַ נייע צייט וואו עס וועט זיגען די היסטאָרישע גערעכטיגקייט, מיר האָבען געשאַפען גרויסע נאַציאָנאַלע פּאָזיציעס אין ארץ־ישראל פאַר דער צוקונפט, האַלט הויך די פאָהן פון ציוניזם דער זיג וועט זיין אייערער און אונזערער.

מ. ש.

שיקאַנעס פון פראַנקרייך אויף לאָדזער קאָנפעקציע

גרויסע שוועריגקייטען ביים עקספּאָרט קיין פראַנקרייך

(אג) ווי שוין בעקאַנט, מאַכט די פראַנצויזישע רעגירונג די לאָדזער קאָנפעקציע־עקספּאָרטערען גרויסע שוועריגקייטען. דערוועגען האָט שוין אינטערוועני[ר]ט די לאָדזער האַנדעלס־קאַמער.

ווי ווייט ס'דערגעהען די שוועריגקייטען, ווערט איבערגעגעבען פאָלגענדער פאַל:

אַ בושינזשינער פירמע האָט פון פראַנצויזישע אָבנעהמער בעקומען אַ בעשטעלונג אויף 3500 פאַר הויזען צו 40 אַמעריקאַנישע סענט אַ פאָר. די סחורה איז אַרויסגעשיקט געוואָרען אויף אַ נאָכנאַהמע. די כחורה איז אָבער נישט אַרויסגענומען געוואָרען מיט'ן תירוץ, אַז די בזשעזשינער הויזען קאַלקולירען זיך נישט אין פראַנקרייך.

די האַנדעלס קאַמער און דער עקספּאָרטערען־פעראיין דאַרפען דערוועגען אָננעהמען די געהעריגע שריט.

אַמעריקאַנער ירושות פאַר לאָדזער יודען

וואוהין דאַרפען זיך די גליקליכע ווענדען?

וועגען ירושות ווערען געזוכט די לאָדזער: לוי פעלדמאַן וועגען אַ ירושה נאָך זיין פעטער ישראל גאָורילאָוויטש.

חיה (אידאַ) דיאַמאַנד וועגען אַ ירושה נאָך אַ זיידע מאָריס דיאַמאַנד.

סאַבא היימאַן און העלענא גילבאַרד (אָדער גילהאַרט) וועגען אַ ירושה פון אַ פעטער מאָריס פיסק.

גענויע אינפאָרמאַציעס גיט ד"ר ווינאַווער, וואַרשאַ, קאַשיקאַווא 70.

היינט ציהונג

א רעטונג

צום קריזיס!!!

קויפט א לאָס צו דער איצטיגער 5. קלאַס אין דער איינציג־בעוואוסטער און גליקליכער קאָלעקטור פון

F. BRAJTSZTAJN

Łódź, Piotrkowska 14

telefon 142-47

וואו עס זענען שוין טויזענדער מענשען גליקליך געוואָרען.

פערשפּעטיגט נישט! כל הקודם זכה!

ביי דער צווייטער קלאַס איז אין מיין קאָלעקטור געפאַלען

№ 89011 אויף 30.000 זל.

צאָל־הנחות קען מען בעקומען

אויף עפּעל, באַנאַנעס, ציטרין, קאַווע, טיי און קאַקאַא

די לאָדזער האַנדעלס־קאַמער האָט פונאַנדערגעשיקט צו די עקספּאָרטערען צנ'אָקולניק, וועלכער ענטהאַלט די בעדינגונגען ביים בעקומען ערלויבעניש אויף אַריינצופיהרען אויף אַ הנחה־צאָל עפּעל, באַנאַנעס, ציטרין, קאַווע, טיי און קאַקאַאָ.

וועגען גענויע אינפאָרמאַציעס דאַרף מען זיך ווענדען צו דער האַנדעלס־קאַמער אין לאָדז.

„לוקסוס־טעלעגראַמען" אין פערמאַכטע קאָנווערטען

ווערט איינגעפיהרט אויף דער לאָדזער פּאָסט

(אג) פון 12־טען ד. ח. וועט אויף דער פּאָסט אָנגענומען ווערען אַזוינערלייא „לוקסוס־טעלעגראַמען", ווי גראַטולאַציעס אויף תּקיעות א. ד. גל. די טעלעגראַמען וועלען זיין אויף גוט פּאַפּיר, און וועלען צוגעשיקט ווערען די אדרעסאַטען אין פערמאַכטע קאָנווערטען.

א שרפה אין א וואָרן־הויז

(א) אויף פּיעטריק. 26 איז אויסגעבראָכען אַ שרפה אין ראַבינזאָנ'ס וואוינונג. דער שאָדען בעטרעפט 5000 זל.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען

(2) קאַפּראַלסקי (נאָוואָמיעסקא 15), טראַוויקאָווסקי (בושעזשינער 56), ראָזענבלום (שרודמיעסקא 21), באַרטאַשעוויטש (פּעטריק. 95), קלופּטא (קאַנטנא 54), כשינסקי (ראַקאָטשינער 53).

געשלעגען

(2) פאַר'ן טויער 6 טפּר שעפּיען 64 איז נעכטען אויסגעבראָכען אַ געשלעג, בעת וועלכען דער 32 יעהריגער וואַצלאַוו קאַרניאַק איז שווער פערוואונדעט געוואָרען אין קאָפּ.

איבערגעפאַהרען

(2) אויף פּאָמאַרסקא 79 איז אַ בערגעפאַהרען געוואָרען די 23 יעהריגע אַרבייטערין העלענא פונאַלסקא.

ר. איזראעל.

קאַפּעלע

א סענסאַציאָנעל־ עראָטישער ראָמאַן פון דער לאָדזער ווירקליכקייט

117:

— איך ווייס אַליין נישט גענוי, וואָס איך צו זאָגען, האָט פרידאַ געזאָגט. איינס ווייס איך, אַז מיט בייזען וועט איהר דאָ גאָרנישט אויספיהרען, און מיין עצה איז דעריבער, אַז איהר זאָלט געדולדיג אָפּוואַרטען, וואָס ס'וועט ווייטער פאָרקומען.

— געדולדיג אָפּוואַרטען? דאָס איז לייכט צו זאָגען, איך פיהל אַז איך בין אַ פערלוירענע, מיין אָרימע מאַמע נעבעך, וואָס טראַכט זי איצט? —

— איך ווייס אַפילו נישט ווי איהר הייסט, פרייליין, איך וויל אויך דאָס נישט וויסען, איך דאַרף עס נישט וויסען, אָבער דאָך וואָלט איך געוואָלט מיט אייך נאָהענט ווערען, אַזוי לאַנג ווי מען וועט אונז דאָ לאָזען צוזאַמען, איך וואָלט געוואָלט, אַז מיר זאָלען צוזאַמען אויסאַרבייטען אַ פּלאַן, ווי אַזוי זיך פון דאַנען אַרויסצוראַטעווען.

— צי מיינט איהר דאָס ערנסט, אָדער ווילט איהר מיך אַריינציהען אין אַ נאָך שענדליכערער נעץ, הגם איך ווייס נישט פּאַהזאָס און צוליב וואָס מ'האָט מיך דאָ אַהערגעבראַכט.

— איך האָב אייך שוין איינמאָל געזאָגט, אַז איך האָב בנוגע אייך נישט קיין שום זייטיגע כוונות איך בין זיינס דער זעלבער קרבן, וואָס איהר, איך ווייס ווי שטאַרק ס'איז אייער ווילען זיך אַרויס צובעקומען פון דאַנען, צוליב דעם, ווייל איך זיך צונויפרעדען מיט אייך. מיר וועלען טוען דעם גרעסטען וואוילטאַט דער וועלט, אויב מיר וועלען דעם „מענש מיט די שלאַנגען אויגען" אַראָפּרוימען פון דער וועלט. מיר וועלען אָפּראַטעווען פיל מענשען און קודם־כל זיך אַליין.

מרים איז געבליבען שטעהען מיט ברייט געעפענטע אויגען. דער גאַנצער טויט־שרעק האָט זיך אָפּגעשלאָגען אויף איהר מידען און בלייכען פּנים. פאַר שרעק האָט זי נישט געקענט קיין וואָרט אַרויס רעדען, קומענדיג אַביסעל צו זיך, זי איז באַהעפט צו געגאַנגען צו פרידאַן, איהר טיף אַריינגעקוקט אין די אויגען און געזאָגט:

— וואָס איהר לעגט מיר פאָר, אַז איך זאָל בעגעהען אַ מאָרד? מיר לעגט איהר דאָס פאָר? און איהר ווילט, אַז איך זאָל אייך גלויבען, אַז איהר מיינט מיין טובה?

— איך וויל נישט, אַז איהר זאָלט איהם ערמאָרדען, דאָס וועל איך איהם ערמאָרדען, איך וויל נאָר, אַז איהר זאָלט וויסען דערפון, וואָס איך וויל טון, איך וויל אַ סוף מאַכען צו דער קייט פון די ווילדע און אַכזריות'דיגען פערברעכענס און אומגליקען.

מרים איז אָהן כוחות געפאַלען אויף אַ שטוהל, וועלכער איז געבען איהר געשטאַנען. זי האָט זיך מיט ביידע הענד געכאַפּט פאַר'ן קאָפּ און געקרעכצט:

— איך וועל משוגע ווערען, איך וועל דאָס נישט איבערהאַלטען.

פרידאַ איז צו איהר צוגעגאַנגען זי געגלעט איבער'ן קאָפּ.

— בערוהיגט אייך און שטאַרקט אייך, ליידער מוז איך אייך זאָגען דעם אמת, איהר געפינט זיך אין דער גרעסטער געפאַהר פערפיהרט צו ווערען, צו פאַלען אין אָפּגרונט פון חרפּה און אויס געלאַסענקייט, איהר געפינט זיך אין דער געפאַהר צו פערשפּילען אייער לעבען, איהר מוזט אונטערנעהמען עפּעס אַלעכעס, וואָס קען אייך ראַטעווען.

מרים'ען איז שוין געוואָרען אַלץ איינס, זי האָט צוליב פערצווייפלונג רעזיגנירט פון אַלעם, זי האָט זיך אינגאַנצען אונטערגעגעבען דעם ווילען פון פרידאַן און האָט צום סוף געזאָגט:

— גוט, איך וועל טון אַלץ, וואָס איהר וועט מיך הייסען, אַלץ וואָס איהר וועט מיר בעפעהלען, וועל איך בלינד אויספיהרען, ווייל איך הויב בכלל נישט אָן צו פערשטעהען, וואָס דאָ קומט פאָר און וואָס מיט מיר טוט זיך.

— גוט, איהר זענט זעהר פערנונפטיג, פרייליין, [illegible] יעצט פיהל איך, אַז מיר וועט זיך דאָך איינגעבען צו מאַכען מיט איהם אַ סוף, איצט וועט קומען אַנ'ענדע צו מיינע אַלע צרות, איצט וועל איך קענען נקמה נעהמען נישט נאָר צוליב מיר און מיינע צרות, נאָר אויך פאַר פיל אַנדערע ווי מיר זענען.

— אָט זעהסטו דו, האָט פרידאַ געהיימניספול געזאָגט, אָט זעהסט דו, איך האָב שוין אַנגעגרייט אַ רעוואָלווער, איך בין שוין אויף אַלעם גרייט, איך האָב אָבער נישט געהאַט קיין מוט, איך האָב נישט געהאַט ווער ס'זאָל מיר דערציהעלפען, איצט בין איך שוין ענטשלאָסען...

מרים האָט גאָרנישט געענטפערט, אַזוי ווי דאָס אַלץ וואָס וועלכען פרידאַ האָט גערעדט איז נישט געווען נוגע איהר. פרידאַ האָט זיך געשפּילט מיט'ן רעוואָלווער און ווייטער גערעדט.

— אָט דאָס שפּילצייג וועט אַ סוף מאַכען אָדער צו איהם, אָדער צו מיר, אָדער צו אונז ביידע. מערקווירדיג, אַז איך שרעק מיך איצט גאָרנישט. איך האָב אַמאָל מורא געהאַט פאַר'ן בלויזען געדאַנק און איצט בין איך גרייט אָהן שום ציטער אויסצואַרבייטען דעם פּלאַן מיט אַלע גענויעסטע פּרטים, ווי אַזוי איהם צו דערהרגענען, און די גליקליכסטע מינוט אין די לעצטע יאָהרען וועט זיין די, ווען איך וועל שטעהען איבער זיין טויטען קערפּער.

— איהר רעדט אַזוי ווי איהר וואָלט נישט געווען ביים זינען, אָדער איהר וואָלט געווען שטאַרק אומגליקליך, וואָס אַזעלכעס האָט דער דאָזיגער שרעקליכער מענש אייך געטון.

(פאָרטזעצונג קומט).

לאדזשער „גאסטראלערן"

איינגעריסען א קאסע פון א באנק אין סלופצע און צוגענומען דעם קאפיטאל... 61 זל.

(2) אין סלופצע האבען זיך פערגאנגענע נאכט אריינגעריסען גנבים אין דער קאלישער באנק, וועלכע האבען אויפגעבראכען די קאסע און צוגענומען ס'גאנצע קאפיטאל... 61 זל.

דאס „קאפיטאל" האט די גנבים נישט בעפרידיגט, זיי האבען דעריום אין איין ווענ געעפענט א טאבאק-געשעפט און צוגענומען טאבאק פאר 3,50 זל.

די פאליציי האט ארעסטירט 2 פערדעכטיגע סטעפאן קאלאדזשעסקי און באלעסלאוו גייעווסקי — ביידע פון לאדז, זיי זענען זיך אבער נישט מודה אין דער שולד.

די פאליציי פיהרט אנ'ענערגישע אויספארשונג.

פערוואונדעט ביי דער ארבייט

3 ארבייטער בעקומען וואונדען

(2) נעכטען איז די פאגאטאוויע פון דער קר. קאסע ארויסגערופען געווארען צו 3 פאבריק-פארפאלען מיט ארבייטער.

אין דאנציגער'ס פאבריק (קאנטנא 6) איז ביי דער מאשין פערוואונדעט געווארען דער 36 יעה'יגער ארבייטער יוזעף בלאשטשיק.

אין שפירט-מאנאפאל, איז פון א שטיק גלאז איבערגעשניטען געווארען די אדערען ביי דער 22 יעהריגער ארבייטערין אניעלא מאטער.

אין קעלמא'ס וייף-פאבריק (שנעא 8) איז ביים ארבייטער ראמאן שושטשינסקי צובראכען געווארען ביידע פיס.

פון מוזיקער-פעראיין

(2) דעם 14 ד. ח. וועט אין אייגענעם לאקאל (פיטערקאווער 79) פארקומען אנ'אלגעמיינע פערזאמלונג פון די מיטגלידער פון מוזיקער-פעראיין. אויף דער פערזאמלונג וועט בעהאנדעלט ווערען די פראגע וועגען שאפען ארבייט פאר די מיטגלידער אויפ'ן זומער-סעזאן.

מוזיקאלישער פאראנעק אין שטאטישען טעאטער

זונטאג ד. 13 ד. ח. 11 פארמ. וועט אין שטאטישען טעאטער פארקומען א מוזיקאלישער פארא:עק ארגאניזירט פון ארבייטער-אוניווערזיטעט. אין סימפאנישען ארקעסטער בעטייליגען זיך 40 פערזאן.

די טעג פון גליק!

דעם 10-טען מערץ הויבען זיך אן די ציהונגען פון דער 5-טער קלאס מלוכה-לאטעריע און וועלען דויערן בעזוי 5 וואכען. די 5-טע קלאס איז שטענדיג בעקאנט פון די פיל גרויסע געווינסען, דעריבער האבען די שפילערס פון דער מלוכה לאטעריע יעצט א סך צו ערווארטען.

מען דארף בעמערקען, אז אין דער יעצטיגער 5-טער קלאס איז אויסער אזעלכע קאלאסאלע געווינסען ווי זל. — 300,000, — 200 000 — 175,000 א. א. וו. אויך דא אין גליקליכען פאל 1,000,000 (1 מיליאן) זל. און 23 פרעמיעס!

עס איז דעריבער קיין וואונדער נישט, אז די פעראינטערעסירונג מיט לאזען איז א גרויסע. די שפילערס ווענדען זיך הויפטזיכליך צו דער קאלעקטור ס. יאטקא, פיעטריקאווער 22 און 66, וועלכע איז איבעראל בעקאנט פון איהרע גרויסע און אפטע געווינסען

„רבי" און „דאקטאר" אין איין פערזאן

ער אונטערזוכט אבער נאר יונגע מיידלעך

(—) אויף ווסכאדניא 68 איז צו מענדעל זילבערשטיין נעכטען אריינגעקומען א „רבי" מיט לאנגע פאות, ווייסע זאקען, א שטריימעל און זיידענע זשופיצע. דער רבי האט זיך פארגעשטעלט אלס אנ'אייניקעל פון אלטען פיעטריקאווער און געבעטען א נדבה עפיס אויף א צוועק. ווען דער רבי האט געזעהן, אז אין שטוב איז מצהר קיינער נישטא נאר א 26-יעהריג פריילין, האט ער ערקלערט, אז א חוץ רבי איז ער אויך א דאקטאר און אויב זי וויל קען ער זי אומזיסט אונטערזוכען.

דאס מיידעל האט זיך דערשראקען און גערופען דעם ברודער, וועלכער האט זיך געפינען ביי א שכן. דאס רבי'לע האט געמאכט פליטה. מ'האט איהם אבער נאכגעיאגט און געכאפט ערשט ביי נומער 55 און אריינגעפיהרט צו א געוויסען שיוענטארסקי. דארט האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דאס איז א בעקאנטער „פויגעל". וועלכער טראגט מלבושים פון א רבי'ן און פיהרט אדורך פערשידענע שווינדלערייען.

בין פרייטאג ווערט נישט געשפילט

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע

דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאן.

ערפאלג! ◆ בעגייסטערונג! ◆ ענטוזיאזם!

רופט ארויס מיט זיין שפילען דער שענסטער אמעריק. בוף-קאמיקער

אווענד = פרייזען: פון 80 גר. ביז 2.50
נאכמ. = פרייזען: פון 60 גר. ביז 1.60
א מתנה צו יעדען בילעט!

1000-ער מענשען זעבען פרייטאג און שבת אוועק פון פילהארמאניע אהן בילעטן!

דזשעק רעכטצייט

איז זיין לעצטען סענסאציאנעלען שלאגער

„איציק'ל גנב"

אין 3 אקטען פון י. פרידמאן. מוזיק-רעזשי דזשעק רעכטצייט.

מיט'ן אנטייל פון דער בעליבטער ארטיסטין=זינגערין

יוכבד זילבערג

צו יעדען בילעט א מתנה אומזיסט דאס בילד פון דזשעק רעכטצייט מיט די 2 שלאגער-לידער „שוויינ הערצעלע" און „צירעלע", וואס ווערט געזונגען דורך דזשעק רעכטצייט מיט'ן גאנצען פובליקום.

שבת 4 נאכמיטאג אויף דעם גרויסען פערלאנג אונאפרופליך צום לעצטען מאל

„יאנקעלע כוואט"

20 שלאגער=נומערן! איינער שענער פון צווייטען.

מוזיק-רעזשי דזשעק רעכטצייט. צו יעדען בילעט א קינד אומזיסט

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע

וואו געפינט איהר אייער גליק?

פון די לאדזער שפיל-קאנטארען וואס איז דא גאר אלערליי איז פיעטרקאווער 28 פון די גליקליכסטע פון זיי.

יא, ה' זייטמאן האט א נאמען מזלדיג איז ער גאר שטארק ס'האט נישט איינער שוין געוואונען דארט ביי איהם אויף שייבערס מארק

ס'געהט אצינד די פינפטע ציהונג וואס זשע שווייגסטו? ברודער שנעל, קויף א לאס ביים ה' זייטמאן ווערסט געהאלפען אויפ'ן שטעל.

ברודער, ווען דו האסט א טאכטער און דו זוכסט פאר איהר א מאן קויף א לאס ביים הערן זייטמאן וועסטו חאבען אויף נדן.

פיעטקאווער 28 גיכער, עפענט דארט די טהיר מ'קומט צו זייטמאנען א קבצן און מען געהט ארויס א גביר...

1565

גליקליכע קאלעקטור! פיעטרקאווער 28

די לעצטע טעג פון כהנה'ס אויסשטעלונג

זונטאג דעם 13 מערץ 8 אווענד ווערט געשלאסען די אויסשטעלונג פון דעם בעקאנטען מעטאלאפלאסטיקער כהנה, בכדי צו געבען די ברייטע מאסען די מעגליכקייט צו בעזוכען די אויסשטעלונג איז פערקלענערט געווארען די פרייזען פון איינטריט צוזאמען מיטן אילוסטרירטען קאטאלאג 50 גר.

שבת און זונטאג די לעצטע טעג פון דער אויסשטעלונג וועט צווישען 8—4 נאכמיטאג ה' כהנה ערקלערען זעלבסט זיינע שאפונגען.

די אויסשטעלונג געפינט זיך אויף פעטריקאווער 90 1-טען שטאק אפען פון 8—12 אווענד.

קאנסום — פארן הערן

נישט קוקענדיג אויף דעם וואס די ווייסע וואך איז שוין געווארען פערענדיגט, האט די דירעקציע פון דעם איינציגען סחורה-הויז „קאנסום" ביי אונז אין שטאט ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור ראקיטשינסקא 54 צופאהר טראמוואיען 10 און 16. כדי צו געבען די מעגליכקייט די ברייטע מאסען זיך צו פערזארגען מיט די ערשטקלאסיגע וועש און ווייסע סחורות פון די אויסארבייטונגען ווידזעווער-מאנופאקטור פון דער בעקאנטער מארקע א. ק. וועט נאך א קורצע צייט פערקויפט ווערען צו די ביליגסטע פרייזען. די דירעקציע פון קאנסום ביי דער ווידזעווער-מאנופאקטור האט שוין דערגרייכט א גרויסען ערפאלג ביי די ברייטע קרייזען פון פרויען, וועלכע שענקען דעם גרעסטען צוטרוי אונז ביי זייער איינקויף. האט זי בעשלאסען נאכצוקומען די געפאדערטע בעשטעלונגען פון די הערען. צוליב דעם צוועק האט דער קאנסום זיך פערזארגט מיט א גרויסען אויסוואהל פון ערשטקלאסיגע מאטעריאלען פאר אנציגען, פיינסטע וועש, גאלאנטעריע און שיך פון די בעסטע סארטען ס'איז צו האפען. אז די הערען וועלען שענקען אונז דעם צוטרוי און איינקויפען אלעס וואס זיי דארפען.

תיקון-טעות

אין דער יודישער אפטיילונג אין נעכטיג: „נייעם פאלקסבלאט איז אין דעם ארטיקעל „נייע פעראָרדנונג וועגען צאהלען אומזאץ-שטייער לויט א ריטשאלט" אריינגעפאלען א טעות: אויף דעם ארט — לויט יעדער ווייטערדיגע 10,000 זל. דארף זיין — מיט יעדערע ווייטעריגע 1000 זל.

„מסעות בנימין השלישי"

פון מענדעלע מוכר ספרים

אויסגעפיהרט פון דער טעאטעסטודיע ביים „הזמיר"

אין א רוהיגען בעשיידענעם ווינקעל שטעהט א ווארשטאט, ביי וועלכען עס שטעהען טאג-טעגליך אונגערמידליכע ארבייטער, צאצקען זיך אין יעדען קנייטשעל פון זייער ארבייט, זענען פעהיג צעהנדליגער מאל איבערצושמעלצען דאס רויה-מאטעריאל, כדי סוף-כל-סוף ארויסצובעקומען עפעס רעכטס.

די דאזיגע אונערמידליכע ארבייטער ארבייטען אויס יודישע קונסט. אין זייער טעאטער-סטודיע וועלכע ארבייט איבערליך צווישען זיך און איבער זיך, שמידען עטליכע אונז גוט-בעקאנטע קינסטלער א גרויס ווערק — א יודיש ליבהאבער-טעאטער, וועלכער זאל אנצייכענען די טריט פון דער יודישער טעאטער-קונסט צו אונזער צופרידענהייט און פרייד.

אין דער טעאטער-סטודיע ביים „הזמיר" ווערט געארבייט ערנסט און מיט בעציהונג. ס'האבען זיך צונויפגעקומען דער רעזשיסער אידעם, מאלער וו. ברוינער, קאמפאזיטאר דוד בייגעלמאן און ווילען טראגען די זארגען דערפאר, אז כאטש אמאל אין א יאהר צו ווייזען דעם יודישען טעאטער-עולם אנ' ערנסט — דורכגעטראכט, טעאטראליש — פולקאמענע קונסט-פארשטעלונג, אזוי ווי ס'איז געווען אויך דאסמאל.

* * *

די טעאטער-סטודיע ביים „הזמיר" האט אויף איהר דריטער פרעמיערע אויסגעשטעלט מענדעלע מוכר ספרים'ס „מסעות בנימין השלישי" דאס דאזיגע ווערק פון קלאסיקער פון דער יודישער ליטעראטור איז אנגעשריבען געווארען אלס בייסענדע סאטירע פון יודישען קליינשטעטלדיגען לעבען מיט דעם חקירות מיט'ן בויען לופט-שלעסער און מיט דעם אונענדליכען בטחון, דאס ווערק איז איינסצעניזירט געווארען דורך חאים עמעס אפשר נישט איינגאנצען געלונגען, און אפשר זעהר געלונגען. ס'ווענדט זיך דערין וואס מען זוכט אין דעם ווערק, צי דעם אוצר פון טעאטראלישקייט, צי דעם סיפור המעשה, אויב ס'האנדעלט זיך וועגען דער טעאטערראלישער זייט, איז די אינסצעניזאציע דווקא א געלונגענע.

די סאטירע פון דעם זיידען פון דער יודישער ליטעראטור שטיצט זיך אויף דעם בענקעניש פון די יודען קיין ארץ-ישראל, צו א בעסער לעבען, הגם מיט די השגות ווי באנטשע שוויג.

דער רעזשיסער אידעם האט זיך בעמיהט דאס ווערק איצט אזוי אויסצושטעלען אז ס'האט זיך געשאפען די סאטירע אויפ'ן איצטיגען יודישען לעבען אויף גאר נישט קיין קלענערן מאסשטאב ווי דאס איז געווען אין דעם קליינעם שטעטעל אין דער צייט ווען מענדעלע האט זיין סאטיריע געשריבען.

די בענקשאפט פון די לופט-יודען צו א באדען אונטער די פיס, צום לעגענדארען לאנד פון די-רויטע יודעלעך וועבט זיך אויס אין א „רעאלען" פלאן צו פערווירקליכען די חלומות. ערגבערען דאס גאל דענע לאנד, נישט קוקענדיג אויף אלע שוועריגקייטען, און אפילו אויף דעם, וואס דעם סמבטיון קען מען נישט אדורך. נישט קוקענדיג דערויף וואס מ'האט נישט צו עסען אויפ'ן וועג, נישט קוקענדיג אפילו ודערויף, וואס מ'ווייסט אפילו נישט ווי אזוי מ' פאהרט פון איין שטאט אין דער אנדערער, מיר האלטען אבער, אז סיי דער אינסצעניזאטאר און סיי דער רעזשיסער האבען זיך נישט געקענט קיין עצה געבען מיט'ן פינאל, וועלכער איז טראץ דער באמ באסטישקייט זעהר בלאס.

* * *

די גרויסע און שענע פארשטעלונג איז איינגעטיילט אין צעהן בילדער, שווערע איינשטעלונגען גרויסע ארבייט און געוואלדיגע ריזיקא האבען אונטערגענומען דער רעזשיסאר אידעם און דער מאלער ברוינער.

אידעם איז נישט קיין אנפענגער אין טעאטער, ער איז אנ'אויסגעצייכענטער רעזשיסער און קאן רעאליסטיש אינטערפרעטירען ערנסטע סצענען-פיגוסען. אין „מסעות בנימין השלישי" איז דער רעזשיסער שוין געגאנגען אויף א קאמפראמיס מיט זיך אליין, אויב מ'קען דאס אזוי אנרופען, מאדערניזירט די רעאליסטיק. קינסטלעריש אויסגעארבעסט פון די מיטשפילער אלע בעוועגונגען, יעדען טריט און שריט, יעדען בליק און טאן. און דווקא ביי דעם דאזיגען שטיק האט מען דאך געמוזט זיין אזוי פארזיכטיג, אז דאס אלץ זאל נישט שלעפט און באריש פערשטאנען ווערען, אז די מיטשפילער זאלען נישט סוף כל סוף אריינפאלען אין שארזש, דאס אין אידעמ'ן — מיט קליינע אויסנאהמען פון איבערשארזשירען — זעהר שטארק געלונגען. דער רעזשיסער האט געוויזען וואונדער אין יעדען טריט,

ס'האט זיך בעקומען דער איינדרוק אז יצחק ברוינער, דער גרויסער מאלער איז דעם רעזשיסער געשטאנען ווי א שטן אין דער זייט או דאיהם געצוואונגען נאכצולויפען ברוינער'ס טעמפא און פערנעהם, אויף דער פארשטעלונג פיהלט זיך, אז ברוינערן האט מען אין היגזיכט פון דעקאראציעס מיט גארנישט געקענט בינדען, ער האט געמאכט די דעקאראציעס לויט זיין טעמפעראמענט און דאן אלעמען געצוואונגען זיך צוצופאסען צו איהם, ברוינער האט באמת אין דער פארשטעלונג צעהן וואונדערבארע דעקאראציעס: דרייסטע מיט זין און פערשטענדניש. און ביז צום שטוינען דערגעהט שוין דאס, אז ברוינער האט זיך איינגעגעבען אויף אזא קליינע ביהנעלע אוועקצושטעלען אזא אונגעהויערע דעקאראציע ווי „אין הקדש", און צו ענטציקונג דערגעהט ווי ברוינער שטעלט אוועק א אונגעהויער גרויס בעט, אין וועלכען ס'שרוימען די צוויי קליינע יודעלעך: בנימין און סענדערל.

דוד בייגעלמאן האט צוגעפאסט די מוזיק, וואס דערגענצט אזוי פיין און סובטעל די פארשטעלונג.

די פלאסטיק און טענץ פון אזא הארויי זענען צו כאאטיש, אבער שעהן און אויסגעהאלטען.

* * *

בנוגע דער אויספיהרונג: אידעם האט ארויסגעפיהרט אויף דער ביהנע א גרעסערע צאהל אנטיילנעהמער, בעזונדערס אין די מאסען-סצענעס, אלע זענען דיסציפלינירט און אויסגעשולט, אפשר אביסעל צו-שרייענדיג, בעזונדערס דארף מען זיך אבער אפשטעלען אויף צוויי הויפט-פיגורען בנימין (ד. גרינבערג) און סענדערל (ש. פישמאן) דאס זענען צוויי זעהר פעהיגע שוישפילער, ווען מ'וואלט גע דארפט אנווייזען גרינבערג'ן אז ער איז אביסעל צוהארט און נישט געשליפען דארף מען אבער צוגעבען מיט דער גאנצער אויפריכטיגקייט אז פישמאנס „סענדערל" איז געווען פשוט א קרעאציע.

י. דאנקין.

זיכערע הילף און א רפואה

אהז א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף [illegible]עס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס איז גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, חייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם בוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גומענע תפל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען טראפעסאר רעקטאר פראכוראטוריונג בעזאמינגען זיכער דעם שטערסטען און בעטעהורליכסטע ברוך. אויך פאר הויקערט רייזונגען מיט חייל-גארטען און אפאראטן פאר פערקרומטע פיס און פלאטס-פיס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גוטענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בײטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בארטנטש. פראפ. דר. י. מאריש-לער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן טערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין בעסטען דאנק דעם ה' דיר. י. ראפא-פארט, ספעציאליסט פון היל-ארטאפעדישען אנשטאלט, וואלטשאנסקא 10, פאר אפ-אמטחען מיין זוהן אין עלטער פון 7 יאהר, וועלכער איז קראנק געווען אויף א ברוך און אלע לאדזער כירורגען האבען אויפגעגעבען די האפנונג. נור דער דירעקטאר ראפאפארט האט איהם אפגעדאמען.

Jankiel Rojtman, Cegielniana 35 lub Kilińskiego 40

צינגער - "ישעצט"

פאר
גראמישע אנשטאלטען
דרוקעריי און צערפאכען
עטפטעהלט

די איינציגע אידישע צינקאגראפיע אין לאדז

מיעטקאוואוויטש 104

טעל.: 241-24

"גצלונקס"

יעדער איינציגער

האט זיך איבערצייגט, אז פאר

מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

לעטשניצע

פון דאקטוירים - ספעציאליסטען

11 בזשעזשינער 11

טעלעפאן 137-63

ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען

וואלינסקי, זאלצוואסער, לוביטש, סלאבאדסקי, קערשנער, שיפמאן, שמירגעלד, שמערלאווסקי

ווי אויך וויזיטען אין שטאט.

עלעקטריזאציע, אנאליזען, דענטיסטישער קאבינעט צאהן-ארצט לאזשינסקא-סטאראפאלסקא א בעראטונג ביים אויגען-דאקטאר נאר 3 זל.

די ביליגסטע פאר-יום-טוב-פרייזען

אין אלע אונזערע רייד-פערזעהענע אפטיילונגען

אלס ביישפיל גיבען מיר

2 פרייזען

5.60 אנ'עלעגאנט דאמען-טאג-העמד
פון נאנסוק, געשטיקט Toledo

12.50 עלעגאנט פאפעלין-מענער-העמד
מיט 2 קעלנער אין עלעגאנטע מוסטערן

פ. ס. נישט קוקענדיג אויפ'ן פערענדיגען די

ווייסע וואר

זענען די פרייזען אויף ווייסווארג און פון דער בעקאנטער קוואליטעט סחורות OK נישט געהעכערט.

KONSUM

PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A.

ROKICIŃSKA 54. Dojazd Tramwajami 10 i 16

קיינע אנאנסען

1 זלאטי

פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

עס איז נויטיג

טאמבורירער-געזעלען ווערען געזוכט פיעט-ריקאווער 131, וו. 2.
1572

צו דאמען-וועש ווערען געזוכט א פאדרעג-טשנע און א לערן-מיידעל. צעגעלניאנא 4, וו. 12.

לאקאלען

צוליב אבריזע איז אפצוגעבען א שטוב מיט א קוך, א הערליכע זוניגע וואוינונג. ווסכאדניא 50, וואוינונג 31.
1571

א צימער צו פערדינגען פון זאפארט דירעקט ביים ווירט אויף קאנסטאנטינער 58. צו ערפאהרען ביים הויז-וועכטער.
1548

פערשידענעס

דערמיט ענטשולדיג איך מיך פאר דער פער-וואלטונג פון געוויכערטע פיש און קאנסערווען-סוחרים (פאמארסקא 15) פאר מיין נישט טאקטישע האנדלונג בנוגע מיין ארויסטרעטען פון פעראיין. א. שטיינבערג.
1569

א יונגערמאן אדער א פרייליין, וואס קען אויסבארגען 600 זל. קען פערדינען 60 זל. א וואך ביי א לייכטע ארבייט. קילינסקיעגא 163, וו. 4.
1574

Zaginiony został kwit kaucyjny Elektrowni Łódzkiej na zł. 15.– na imię Moszka Lajba Berlińskiego, Lutomierska 32

וויכטיג פאר זאקען-מאכער! איך נעהם אן רעגדער צו מאכען צו זעהר ביליגע פרייזען. רע-יעלע אין פינקטליכע אויספיהרונג. בזשעזשינער 16, ביי שניידערמאן, פראנט, 2-טען שטאק.
1578

ענטשולדיגונג. איך ענטשולדיג מיך פאר'ן פרוכטען-געמיזע-הענדלער-פעראיין (זשעראמסקיעגא-גאס 45) פאר דעם נישט בערעכטיגט בענוצען זיך מיט'ן פעראיינס-נאמען און פערזיכער, אז אזעלכעס וועט זיך מעהר נישט ווידערהאלען. מ. קירשבוים

שייטלען

– מיט –

פאריזער שרינדען
ווי אויך
פערטיגע שייטלען
ווערען ערשט-קלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט
און אנדולאציע
צו ביליגע פרייזען
ביי קערש,
סקווערא 15.

Samochody i motocykle używane

Kupno, sprzedaż, komis zamiana.

Auto-Agencja

Gdańska 82 tel. 189-28

Do oddania duży sklep ewentualnie połowa w najlepszym punkcie ulicy Piotrkowskiej Wiadomość w biurze „ALFA" Piotrkowska 79 Tel. 217-16
1576

2 pokoje

z umeblowaniem lub bez z używalnością kuchni, telefonu, elektryczności i gazu, przy ul. Cegielnianej 38, dla młodego małżeństwa **do wynajęcia.** Wiadomość tel. 224-49.

Dr. med. REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20193

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוואכע-בעהאנדלונג

נעהמט אן פון 8 — 11 פריה און פון 5 — 8 אווענד זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בײטאג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארם.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

קלאנג-קינא-טעאטער ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!

גרויסער דאפעלטער פראגראם:

1) מעכטיגע פראנצישע קלאנג-דראמע א. נ.:

„אונזער איז די נאכט"

אין די הויפט-ראלען: דאס הערליכע ליבעס-פאר

MARIE BELL I JEAN MURAT

2) — אלס — אימפרעסאריא **BUSTER KEATON**

נעכסטער פראגראם: „דער געפעהרליכער גן-עדן"

דער זאל איז גוט בעהייצט.

אנהויב אין נעוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בײטאג.

Dr. med. Haltrecht

ספעצ.-ארצט פאר הויטאון ג.ו ש[illegible]כטס-קראנקהייטען

נעהמט אן פון 8—9.30 פריה, פון 12.30—1.30 נאכמ. און פון 5 ביז 9 אוו"נד. זונטאג פון 9 ביז 1 בײטאג.

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען. דאמען בעזונדער ווארטע-זאל.

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען

11-טען ליסטאפאד 9

קאנסטאנטינער טעלעפאן 127-81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג-ארטאפעד

פאלודניאווא 9, טעל. 183-17

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

אייגענע פראצאווניע פון וועטלי:כע ארטאפעדישע פעטראטען ווי: חקלאדעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גארסעטען א. אז. וו.

נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג.

מאשין-לעבער

ווערדן אנגענומען אויסצינייען ביי
ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

אזהרה!

אזוי ווי ר' ניסן גאלדהאמער, לאדז-קאליש, איז מיר שולדיג שוין 2 יאהר העכער 10 טויזענד זלאטעס, אויף וועלכע איך בעזיץ וועקסלען מיט ווירא[illegible]קען. טראץ מיינע אויפפאדערונגען וויל ער דיזעלבע נישט בעצאהלען. זיין תקיפות איז, וואס ער פיהרט זיינע געשעפטען אויף פרעמדע נעמען. איך ווארן איהם, אז אויב ער וועט אין משך פון 8 טאג דאס נישט ערלעדיגען, וועל איך נעצוואונגען זיין אנצונעהמען די געהעריגע מיטלען.

א. ליפקא, נאוואמיעסקא 21
1570

Dr. med. W. Eychner

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4

(נעבן קינא „טשארי") טעל. 134-72

נעהמט אן פון 2 ½ – 4 און פון 7 – 8 אווענד

אויטאגענישע שווייסונגען
מעטאל-בעארבייטונגען
שלאסעריי-ארבייטען
מאשינען-טיילען
פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאנסטאנטינער 11/13 (רוג זאכאדניא)

אטיכטיג פריילייך

אלס בופעט-צורע

ווערט געזוכט אין דער צוקערניע פון
גאנולינסקי, פושעיאזד 1

Dr. med. STUPEL

Ordynator-Roentgenolog Szpitala Miejskiego

האט בעגייט די אויפנאהמע און רענטגענאלאגיע אין דער לעטשניצע זגערזשער 17 פון 12—6 נאכמ. זונטאג פון 12 — 2 מיטאג.

אין וועגערישע קראנקהייטען אין דער היים אויף סלעטשארסקיעגא 12 (שקאלנא) טעל. 118-28 פון 7—9 אווענד, זונטאג פון 4—6 נאכמ.

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים אויף דער פראווינץ 6–[illegible] א חודש אין אויסלאנד – 8 זל. פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בײטאג און ביינאכט.

[illegible] אין ערב [illegible]–24 גר. אין דער דיס 8 [illegible]
4 – 60–
8 – 18–
[illegible] 109 [illegible] 10– גר. [illegible]

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און [illegible]
אין טעקסט—40
נאכ'ן טעקסט—12
[illegible] דער [illegible] 50 [illegible]

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kandrus

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.